ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
ΧΡ. ΚΟΝΓΑΞΑΚΗΣ

ΑΤΤΙΚΗ ΙΡΙΣ

ΓΡΑΦΕΙΟΝ
Ὁδὸς
Μπουμπουλίνας 34

Ἔτος Γ'. Ἀθῆναι, τῇ 5 Ὀκτωβρίου 1900. ΑΡΙΘ. 19—20.

Κ. Μ. ΣΑΜΙΟΥ

Η ΑΙΞ ΚΑΙ ΤΑ ΔΑΣΗ ΜΑΣ

Μολονότι ἡ πατρίς μας ἠτύχησεν (;) νὰ ἦνε ὡς πρὸς τὸ ζῶον τοῦτο ἡ ἁπλουστέρα τῆς Εὐρώπης, καὶ συνεπῶς ἴσως τῆς ὑφηλίου ὅλης, χώρα, μολαταῦτα νομίζω, ὅτι εἰς τοὺς πλείστους τυγχάνουσιν ἄγνωστα, ἔστω καὶ ἐν μέρει, ἡ δασικὴ τῆς αἰγὸς σηματία, ἡ καταγωγή της, τὰ προσόντα, καὶ ἡ ζωὴ αὐτῆς κτλ. δι' ὃ καὶ τολμῶ νὰ προτάξω ὀλίγα περὶ τούτων, εἰς εἰδικωτέρους κυρίως ἀνήκοντα.

Ἡ κοινὴ αἶξ (Capra Hircus L.) κατάγεται κατὰ τὴν σήμερον κρατοῦσαν γνώμην ἐκ τῶν ἀκόμη καὶ νῦν ἐν τοῖς ὄρεσι τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καὶ Περσίας ὑπαρχουσῶν ἀγρίων αἰγῶν, (Capra Aegagrus), ἐξημερώθη δὲ πιθανῶς πολὺ ἐνωρὶς, καὶ ἐτράφη ὡς κατοικίδιον ζῷον, ὡς τοῦτο μαρτυροῦσι πληθὺς ἀρχαιοτάτων ἱστορικῶν παραδειγμάτων.

Παρουσιάζεται λ. χ. εἰς τὴν ἀρχαιοτάτην μορφὴν τῶν σανσκριτικῶν, ἀναφέρεται ὑπὸ τῶν Ἡροδότου, Ἀριστοτέλους, Ὁμήρου καὶ λοιπῶν, καὶ ἀπεικονίζεται ἐπὶ διαφόρων ἀσσυριακῶν καὶ αἰγυπτιακῶν ἀρχαιοτήτων. Φαίνεται δὲ, ὅτι σὺν τῷ πολιτισμῷ προὐχώρησε βαθμηδὸν πρὸς Δυομὰς, καὶ διεδόθη κυρίως ἐπὶ τῶν παραλίων τῆς Μεσογείου, τανῦν δὲ, μόλις ὁ Κύων θὰ ἠδύνατο νὰ παραβληθῇ πρὸς τὴν ἐφ' ὅλης τῆς γῆινης ἐπιφανείας διάδοσίν της. Ἀπὸ τῶν βορειοτάτων Σκανδιναυϊκῶν χωρῶν μέχρι τῆς Γουϊνέας καὶ τῶν ἐρήμων τῆς Νουβίας, εὑρίσκεται διαδεδομένη καὶ συνωκειωμένη πρὸς τὰ διάφορα κλίματα, συνεπείᾳ τῆς ἐπιδράσεως τῶν ὁποίων προέκυψεν, ὡς φαίνεται, ἡ πληθὺς τῶν ἀπαντωμένων παραλλαγῶν, εἰς ἃς μάλιστα ὑπόκειται λίαν εὐκόλως, ὡς μαρτυροῦσι τὰ κατὰ τὸν χειμῶνα ἐν τοῖς ὄρεσιν ἀποπλανώμενα μικρὰ, ἅτινα μετὰ ἓν ἔτος ἀνευρισκόμενα, φέρουσι τρίχας πολὺ μακροτέρας τῶν συνήθων καὶ βαθυτέρου χρώματος, εἰσὶν δὲ τόσον ἄγρια, ὥστε ἀναγκάζονται ἐνίοτε νὰ τὰ πυροβολῶσιν ὅπως τὸ συλλάβωσι.

Καὶ παρ' ἡμῖν ἀκόμη ἀπαντᾷ τις τὰς διαφορὰς ταύτας, οὐχὶ ὅμως τόσον ὅσον ἀλλαχόθι, καθότι παρ' ἡμῖν αἱ αἶγες ὑποβάλλονται εἰς τὸν αὐτὸν τρόπον τῆς ζωῆς, τῶν πλείστων ὀρεσιβίων οὐσῶν καὶ μὴ ἐκτρεφομένων ἐν σταύλοις, ὡς ἐν Ἑλβετίᾳ καὶ ἀλλαχοῦ.

Ἡ αἶξ ἀγαπᾷ, ἴσως ἐκ τῆς καταγωγῆς της, πρὸ παντὸς ἄλλου τὴν θερμότητα, καὶ ὅσον εὐκόλως ὑποφέρει τὴν διαρκῆ ξηρασίαν, τόσον δυσκόλως ἀνθίσταται αὖθις εἰς τὸ ψῦχος καὶ τὴν ὑγρασίαν.

Ὁ τρόπος τοῦ τρώγειν εἶνε παρ' αὐτῇ λίαν ἀξιοπερίεργος, καθότι ἀγαπῶσα τὴν ποικιλίαν δὲν ἀρέσκεται οὐδέποτε εἰς τὴν αὐτὴν τροφὴν, ὅσον καλὴ καὶ ἂν ἦνε αὕτη, προτιμῶσα ὅταν μὲν ἦνε ἐλευθέρα νὰ ἀπανθῇ ἀπὸ τῶν φυτῶν καὶ δένδρων τὰ τρυφερώτερα μέρη, ὅταν δὲ ἦνε ἐγκεκλεισμένη ἐν τοῖς σταύλοις, τὴν ὁπωσδήποτε ποικιλίαν τῆς τροφῆς. Πόσον δὲ τὸ τοιοῦτον τῇ εἶνε ὠφέλιμον, ἀποδεικνύει ἡ ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ μεγάλη τοῦ γάλακτος παραγωγὴ, σημεῖον, ὅπερ παρὰ τῇ αἰγὶ δύναται πάντοτε νὰ χρησιμεύσῃ ὡς τὸ κάλλιστον τῆς καταστάσεώς της βαρόμετρον. Ἐνίοτε βλέπει τις αὐτὴν τρώγουσαν ξηρὰ φύλλα καὶ ἐριμμένας βελόνας κωνοφόρων δένδρων, βοσκὴν, μόνον δὲ βεβρεγμένη ἢ ἀκάθαρτος τροφὴ φαίνεται ἀπαρέσκουσα ὅλως αὐτῇ. Ἡ μεγάλη δὲ αὐτῆς ἀγάπη πρὸς τὴν ποικιλίαν ἐξηγεῖται καὶ διὰ τῆς παρ' αὐτῇ μεγάλης ἀναπτύξεως τῆς αἰσθήσεως τῆς γεύσεως.

Εἰς τὰς ἄλλας τῆς αἰγὸς ἰδιότητας ἀνάγονται ἡ πρὸς τὴν κίνησιν ἀγάπη αὐτῆς καὶ ἰδία τῆς ὀρεσιβίου, καὶ τὸ ἀναρριχᾶσθαι. Ἡ πρώτη μάλιστα τόσον εἶνε παρ' αὐτῇ ἀνεπτυγμένη, ὥστε κατέστη πλέον δι' αὐτὴν δευτέρα ἀνάγκη, παραβλαπτωμένων πολλάκις τῶν αἰγῶν κατὰ τὴν ὑγιείαν, ἐὰν ὑποβληθῶσιν εἴς περιορισμόν.

Γνωστὴ προσέτι εἶνε καὶ ἡ ἰδιοτροπία αὐτῆς, ἀγαπώσης πάντοτε νὰ διαπράττῃ τὸ ἀπαγορευθὲν αὐτῇ. Ἀξία λόγου ὅμως εἶνε πρὸ παντὸς ἡ εὐφυία της.

Αἱ αἶγες γνωρίζουσι λ. χ. μόναι των ἀκριβῶς τὸν συνήθως λίαν μακρὸν ἀπὸ τῶν σταύλων των δρόμον. Εἶνε προσεκτικώταται κατὰ τὸν δρόμον, οὐδέποτε καταπατούμεναι ὑπὸ ζῴων ἢ ἁμαξῶν, ἐπινοοῦσι πᾶν τὸ δυνατὸν πρὸς ἀπόλαυσιν ποθουμένου ἀντικειμένου, ἀνοίγουσαι τὰς θύρας τῶν σταύλων καὶ εἰσχωροῦσαι διὰ τῶν μικροτέρων ρωγμῶν τῶν φραχτῶν εἰς κήπους κτλ. Εἰς μίαν ἀπὸ τὰς εὐφυίας αὐτῶν ἀνήκει καὶ ἡ κατάρριψις (niederreiten γερμ. λεγόμενον) ἤτοι ἡ διὰ τῶν ἐμπροσθίων των ποδῶν κατάρριψις τῶν φυτῶν καὶ δενδρυλίων, ὧν ἐπιθυμοῦσι νὰ φθάσωσι τὰς κορυφὰς καὶ τοὺς τρυφεροὺς βλαστοὺς, ἡ ἰδιότης δηλονότι ἡ καθιστῶσα τὰς αἶγας τὸν φοβερώτατον τῆς δασικῆς καλλιεργείας ἐχθρόν.

Μεταξὺ τῶν φυτῶν πολλὰ ὀλίγα εἶνε ἐκεῖνα, διὰ τὰ ὁποῖα ἡ αἶξ δεικνύει προτίμησίν τινα, ὡς καὶ πολλὰ ὀλίγα τὰ ὁλοτελῶς αὐτῇ ἀπαρέσκοντα.

Ἐκ τῶν δασικῶν εἰδῶν, κατατρώγουσι τὰ φύλλα καὶ τοὺς πρωτοετεῖς τρυφεροὺς βλαστοὺς σχεδὸν παντὸς εἴδους, προτιμῶσαι σχεδὸν πάντοτε καὶ ἰδιοτρόπως, ὡς εὐφυῶς παρατηρεῖ ὁ διάσημος γερμανὸς δασολόγος Gayer, τὰ σπανιώτερα.

Ἡ αἰγοτροφία ἐπηρεάζεται ὑπὸ τοσοῦτον καὶ τοσον διαφόρων παραγόντων, ὥστε ἡ ὑφισταμένη μεγάλη διαφορὰ μεταξὺ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν αἰγῶν ἐν ταῖς διαφόροις χώραις, φαίνεται λίαν εὐεξήγητος. Ἴσως δὲ θὰ φανῇ εἰς τοὺς πλείστους περίεργος ὁ ἀριθμὸς τῶν αἰγῶν παρ' ἡμῖν ἐν σχέσει πρὸς τὸν τῶν κατοίκων, καθότι ὁ τοιοῦτος εἶνε σχεδὸν πενταπλάσιος ἐκείνου τῆς Ἱσπανίας, τῆς μόνης δηλ. χώρας ἐκ τῆς δυτικῆς Εὐρώπης, ἐν ᾗ ὁ μέγιστος ἀριθμὸς αἰγῶν ἀνέρχεται εἰς 23 ἐπὶ 100 κατοίκων, ἐν ᾧ παρ' ἡμῖν ἀναλογοῦσιν 120 ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ τῶν κατοίκων ἀριθμοῦ.

Κλῖμα, ἐδαφικὴ κατασκευὴ καὶ κοινωνικὴ κατάστασις μιᾶς χώρας ἐπηρεάζουσι πολὺ τὴν ἐν αὐτῇ τῆς αἰγὸς διάδοσιν, ὡς παρατηρεῖται τοῦτο παρ' ἡμῖν, ὅπου τὸ

εὐκραὲς κλῖμα, τὸ ὀρεινὸν τῆς χώρας καὶ ἡ ἔλλειψις τῆς ἀναπτύξεως τῶν γεωργικῶν τάξεων ἐπέφερον τὸ φοβερὸν τῶν αἰγῶν πολλαπλασιασμόν, πρὸς καταστροφὴν τῶν δασῶν μας καὶ ἐμμονὴν τῶν χωρικῶν εἰς τὴν μακαρίαν ἀργίαν ἣν συνεπάγονται αἱ μικραὶ τῆς κτηνοτροφίας ταύτης ἀπαιτήσεις. Ἀπαντᾶται δὲ συνήθως ἐν ταῖς ὀρειναῖς χώραις μᾶλλον διαδεδομένη, ἂν καὶ ἐν τοῖς ὀρεινοῖς μέρεσι τῆς Ἑλβετίας παρετηρήθη τὸ ἐναντίον. καθότι οἱ ἐκεῖ χωρικοὶ ἤρξαντο νὰ ἀντικαθιστῶσιν αὐτὰς δι' ἀγελάδων.

Αἱ ὠφέλειαι τῶν αἰγῶν εἰσὶ ποικίλαι καὶ μεγάλης ἀξίας, ἰδίᾳ διὰ τὰς ὀρεινὰς χώρας τὰς στερουμένας ἐκτεταμένων βοσκῶν πρὸς τροφὴν βοῶν. Γάλα κυρίως, κρέας καὶ δορὰ εἰσὶ τὰ προϊόντα αὐτῆς, ἅτινα ἔχουσι τὸ ἴδιον, τοῦ νὰ χρησιμεύωσιν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀποκλειστικῶς δι' αὐτοὺς τούτους τοὺς ἰδιοκτήτας, ὀλίγην διάδοσιν ἐν τῷ ἐμπορίῳ ἔχοντα. Ἡ ἰδιότης δὲ αὕτη καθιστᾷ τὰς αἶγας ἔτι πολυτιμωτέρας διὰ τοὺς ἀγροίκους κατοίκους πολλῶν ὀρεινῶν μερῶν, οἵτινες μὴ δυνάμενοι νὰ θρέψωσι ἢ νὰ καλλιεργήσωσι γαίας, ἀπολαμβάνουσι τὸ μέγιστον τῶν τροφίμων αὐτῶν ἐκ τῆς ἐν γένει ὀλιγοδαπάνου, παρ' ἡμῖν δὲ παντάπασιν ἀδαπάνου αἰγοτροφίας. Ἐν Ἑλβετίᾳ μεριμνῶσι διὰ τὰς αἶγας ἐπὶ τὸ οἰκονομολογικώτερον, κάπως, καὶ τρέφουσιν αὐτὰς ἐπισταμένως, παρ' ἡμῖν ὅμως ἀφίενται αὗται καθ' ὅλον τὸ ἔτος εἰς τὸ ἔλος τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν πτωχῶν δασῶν μας.

Εἰς τὴν διάδοσιν καὶ διατήρησιν τῆς αἰγοτροφίας συντείνει πολὺ καὶ ἡ συνήθεια, καθότι ἐξασκεῖται αὕτη καὶ ἐκ συνηθείας εἰς πολλὰ μέρη, ὅπου ἴσως μία μόνη ἀγελὰς θὰ ἀντικαθίστα ὁλόκληρον ἀγέλην. Ἐν τῇ Ἑλβετίᾳ λ. χ. ἔτρεφον ἐν πολλοῖς μέρεσιν ἐκ συνηθείας αἶγας, ὅταν δὲ ἕνεκα λόγων δασικῆς οἰκονομίας ἐτέθησαν ὅρια εἰς τὴν ἐκτεταμένην αἰγοβοσκὴν, ἠναγκάσθησαν πολλοὶ χωρικοὶ νὰ προσλάβωσιν ἀγελάδας ἀντὶ αἰγῶν, καὶ μετ' ὀλίγον κατιδόντες τὰς ἀσυγκρίτῳ τῷ λόγῳ μεγαλητέρας τῶν τελευταίων ὠφελείας, οὐδ' ἐσκέφθησαν πλέον νὰ ἐπανέλθωσιν εἰς τὴν προτέραν αἰγοτροφίαν.

Οὐδεὶς ὅμως δύναται πλέον σήμερον νὰ μὴ ἀνομολογήσῃ, ὅσα δήποτε προτερήματα τῶν αἰγῶν καὶ ἂν ἀποδεχθῇ, τὴν ὑπ' αὐτῶν μεγίστην ἐπὶ τῶν δασῶν προσγιγνομένην βλάβην. Ἡ βλάβη αὕτη εἶνε διττὴ, πρῶτον ἡ διὰ τῆς ἀπ' εὐθείας ἐν τοῖς δάσεσιν αἰγοβοσκῆς προσγιγνομένη, καὶ δεύτερον ἡ διὰ τομῆς τῶν τρυφερῶν κλάδων τῶν δένδρων πρὸς βοσκὴν τῶν αἰγῶν ἐπιφερομένη, πράγματα ἅτινα πᾶς τις βεβαίως ἀρκετὰ συχνὰ καὶ παρ' ἡμῖν θὰ παρετήρησεν, ἐὰν καὶ ἅπαξ μόνον διὰ τοῦ μικροτέρου διῆλθε δάσους. Διὰ τῆς ἐν τοῖς δάσεσιν ἀμέσου βοσκῆς βλάπτουσιν αἱ αἶγες πάλιν διττῶς τὰ δένδρα, πρῶτον, ὡς κατατρώγουσαι τὰ τρυφερὰ φύλλα καὶ βλαστοὺς καὶ δεύτερον, ὡς ἐκφλοιοῦσαι πολλάκις τὰ δένδρα χάριν τῶν ἐν τῷ φλοιῷ εὑρισκομένων θρεπτικῶν οὐσιῶν. Ἡ πρώτη βλάβη εἶναι ἡ κυριωτέρα, καθότι δι' αὐτῆς καὶ μόνης διττῶς καταστρέφονται τὰ δένδρα, ὡς στερούμενα τῶν ὀργάνων αὐτῶν, καὶ ὡς παραβλαπτόμενα εἰς τὴν κανονικὴν αὔξησιν καὶ διακλάδωσίν των. Καταφθάνουσι δὲ τὰς κορυφὰς τῶν δενδρυλίων μέχρις ὕψους 1,60 μέτρου περίπου, καὶ ἐκ γενομένων παρατηρήσεων καὶ συγκρίσεων μεταξὺ δένδρων ὑπ' αἰγῶν βλαφθέντων καὶ μὴ, ἐξήχθη, ὅτι τὰ δεύτερα ηὔξησαν κατὰ τὸ αὐτὸ χρονικὸν διάστημα εἰς τὸ ἑκατονταπλάσιον περίπου τοῦ ὄγκου τῶν πρώτων, πρᾶγμα ὅπερ ὅσον ὑπερβολικὸν καὶ ἂν ὑποτεθῇ, δεικνύει τὴν ἐπελθοῦσαν παρεμπόδισιν εἰς τὴν καθόλου αὔξησιν τῶν βλαφθέντων φυτῶν.' Εννοεῖται, ὅτι τὸ μέγεθος τῆς βλάβης ἐξαρτᾶται πολὺ καὶ ἐκ τοῦ εἴδους τοῦ δένδρου, τοῦ μὲν περισσότερον, τοῦ δὲ ὀλιγώτερον εἰς βλάβην ὑποκειμένου. ἀναλόγως τῆς διαφόρου ἀναπαραγωγικῆς δυνάμεως, ἣν ἕκαστον ἔχει, πρὸς ἀναπαραγωγὴν κεντρικῶν βλαστῶν πρὸ παντός. Ἡ πεύκη λ. χ. ὑποφέρει πολὺ περισσότερον τῆς ἐλάτης, καὶ μέχρις ὅτου αὐξήσῃ τόσον, ὥστε νὰ διαφύγῃ τοὺς ὀδόντας τῆς αἰγὸς, δύνανται νὰ παρέλθωσι καὶ 50—60 ἔτη.

Ἐννοεῖται προσέτι, ὅτι αἱ βλάβαι αὗται ἐξαρτῶνται πολὺ καὶ ἀπὸ τοῦ τρόπου τῆς διαχειρίσεως τῶν δασῶν, καθότι εἶνε φυσικὸν π. χ. τὸ νὰ ὑποφέρωσι περισσότερον δάση συχνὰ ἀνανεούμενα ἐκείνων, ἅτινα ἀνανεοῦνται σπανιώτερον καὶ δάση, ἅτινα ἀποκόπτονται καὶ ἀνανεοῦνται διὰ μιᾶς περισσότερον ἐκείνων, ἅτινα ἀνανεοῦνται βαθμηδὸν καὶ εἰς διάφορα μέρη, οὕτως ὥστε μικρότεραι ἐκτάσεις νὰ ὑπόκεινται εἰς τὰς ἐκ τῆς αἰγὸς βλάβας. Ἐν γένει ὅμως πλεῖστα παραδείγματα καταδεικνύουσι, πόσον δύσκολον καὶ σχεδὸν ἀδύνατον εἶνε ἡ ἀναδάσωσις μέρους ὑποκειμένου εἰς τὴν αἰγοβοσκὴν, διότι καὶ μία μόνη ὥρα ἀρκεῖ εἰς ὀλίγας αἶγας πρὸς ἐντελῆ καταστροφὴν τῶν νέων φυτῶν, ὡς βλέπομεν τοῦτο συχνότατα καὶ παρ' ἡμῖν. Τὸ μέγεθος τῆς βλάβης ἐξαρτᾶται προσέτι καὶ ἐκ τοῦ τρόπου τῆς βοσκῆς τουτέστιν ἐκ τῆς ἐπιτηρήσεως ἢ μὴ κατ' αὐτὴν, κτλ.

Ἡ διὰ τῆς ἐκφλοιώσεως βλάβη εἶνε σπανιωτέρα καὶ παρ' ἡμῖν σχεδὸν ἄγνωστος, ὡς καταφευγουσῶν τῶν αἰγῶν εἰς τὸν φλοιὸν τῶν δένδρων κυρίως μόνον ἐν ἐλλείψει ἄλλης τροφῆς.

Ἐκ τῶν ρηθέντων καταφαίνεται, ὅτι ἡ αἰγοβοσκὴ ἔρχεται συχνὰ εἰς σύγκρουσιν πρὸς τὴν δασοκομίαν, τῆς μιᾶς ἀντιθέτως τῶν συμφερόντων τῆς ἄλλης ἐνεργούσης. Ὅθεν πρὸς ἄρσιν τῶν βλαβῶν τῶν ἐκ τῆς ἀντενεργείας ταύτης προκυπτουσῶν, θὰ ἔλεγέ τις, ὡς τοῦτο ἤδη πολλαχῶς ἐρέθη, ὅτι πρέπει νὰ ἀπομακρυνθῇ τῶν δασῶν ὁλοτελῶς ἡ αἶξ. Καὶ ναὶ μὲν εἶνε τὸ μέσον τοῦτο εἰς πολλὰς περιστάσεις, καὶ ἰδίᾳ ὅπου τὰ δάση κέκτηνται μεγάλην σημασίαν ὡς οἰκονομικὸς ἢ κλιματολογικὸς παράγων τελεσφόρος, δὲν δύναται ὅμως καὶ νὰ ἐφαρμοσθῇ ἀπανταχοῦ διὰ τὰς ἀνωτέρω ρηθείσας τῆς αἰγὸς ὠφελείας, αἱ ὁποῖαι θεραπεύουσιν ἀνάγκας ἀπαραιτήτους τῶν κατοίκων εἰς πλεῖστα μέρη, καὶ τὰς ὁποίας ὑποχρεοῦνται νὰ λάβωσιν ὑπ' ὄψιν κατὰ τὸν περιορισμὸν τῆς αἰγοβοσκῆς.

Ὁ κάλλιστος περιορισμὸς τῆς αἰγοβοσκῆς, δι' οὗ ἀφ' ἑνὸς μὲν προφυλάσσονται κάλλιστα τὰ δάση, καὶ εἰς ὃν ἀφ' ἑτέρου οἱ αἰγοβοσκοὶ εὐκολώτερον ὑπάγονται, εἶνε ὁ κατὰ καιροὺς περιορισμὸς μικρῶν ἐν τοῖς δάσεσι περιοχῶν ἐν ἀνανεώσει εὑρισκομένων.

Περιορισμὸς τοῦ χρόνου τῆς βοσκῆς, ὁρισμὸς τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ζώων, ἐπίβλεψις κατὰ τὴν βοσκὴν καὶ παρόμοια εἰσὶν ἄλλαχοῦ, ὡς ἐν Ἑλβετίᾳ λ. χ. ὅπου ἐφηρμόσθησαν ἐπίσης τελεσφόρα κατὰ τῶν ἐκ τῆς αἰγοβοσκῆς βλαβῶν μέτρα, παρ' ἡμῖν ὅμως θὰ ἐναυάγουν ἀπέναντι τῆς ἀμαθείας ἢ κακεντρεχείας καὶ τῆς ἐλλείψεως τῶν πρὸς ἐφαρμογὴν μέσων. Ἔτι καλλίτερον θὰ ἦτο, ἂν καὶ παρ' ἡμῖν ὡρίζετο, ὡς ἐν Ἑλβετίᾳ, ὑφ' ἑκάστης κοινότητος ἴδιος φύλαξ πρὸς ἐπιτήρησιν τῶν αἰγῶν, καὶ ἐὰν ὡρισμένα μόνον μέρη παρεχωροῦντο αὐτοῖς πρὸς βοσκὴν καὶ ἰδίᾳ εἰς τοὺς βλαχοποιμένας, ὡς ἐπιφέροντας, ἕνεκεν τῆς συχνῆς αὐτῶν ἀπὸ τόπου εἰς τόπον μεταναστάσεως καὶ τὴν μεγαλητέραν βλάβην. Ἕτερον λίαν τελεσφόρον

μέσον πρὸς περιορισμὸν τῆς αἰγοτροφίας θὰ ἦτο καὶ ἡ κατάδειξις εἰς τοὺς χωρικοὺς τῶν ἀσυγκρίτῳ τῷ λόγῳ μεγαλειτέρων ἐκ τοῦ βοὸς καὶ τῆς ἀγελάδος ὠφελειῶν, πρὸς ἀντικατάστασιν τῶν αἰγῶν ὑπὸ τῶν τελευταίων τούτων, ὅπου ὁ τόπος ἐπιτρέπει.

Πάντα ὅμως τὰ μέτρα ταῦτα συνοδεύονται στενῶς μετὰ τοῦ αὐτοῦ ἀπαραιτήτου πάντοτε μέτρου, ἤτοι μετὰ τῆς εἰς τοὺς χωρικοὺς διδαχῆς τῆς πλουτολογικῆς κυρίως σημασίας τῶν δασῶν, διὰ τῆς ἀποδείξεως ἰδίᾳ εἰς αὐτοὺς τρόπων ἀμέσου ἐκ τῶν δασῶν ὠφελείας ἄνευ βλάβης των καὶ μετὰ τῆς λειτουργίας, ὅσον ἔνεστι αὐστηρᾶς ἀστυνομικῆς ἐπὶ τῶν δασῶν ἐποπτείας, ταῦτα δὲ πάντα πάλιν, παρ' ὅλας τὰς ἑκάστοτε καὶ ὑπὸ διαφόρων διδομένας συμβουλὰς, ἐξαρτῶνται ἀπὸ ἑνὸς καὶ μόνου, τουτέστι ἀπὸ τῆς ἀναθέσεως τῆς δασικῆς ὑπηρεσίας εἰς εἰδικὸν καὶ καλῶς ὠργανομένον προσωπικὸν, δυνάμενον καὶ τὸν ὁριστικὸν διδάσκαλον τοῦ χωρικοῦ νὰ ἐπαγγελθῇ καὶ τὰ δάση ἀπὸ τῶν ἐπαπειλούντων αὐτὰ κινδύνων νὰ προφυλάξῃ, ἐν ἐπιγνώσει, τοῦ τί δέον ἑκάστοτε γενέσθαι, ἀναλόγως πρὸς τὰς ἰσχυούσας τοπικὰς, κοινωνιολογικὰς, κλιματολογικὰς κτλ. συνθήκας. Τοῦτο ἐγένετο ἤδη ἀπανταχοῦ τοῦ πεπολιτισμένου, τοῦτ' αὐτὸ θᾶττον ἢ βράδιον θὰ γείνῃ καὶ παρ' ἡμῖν, καὶ τότε μόνον ἡ αἶξ ἡ φοβερὰ αὕτη τῶν δασῶν μάστιξ, ἡ εὐεργετικὴ ὅμως διά τινα μέρη, θὰ ὁρισθῇ ἐκεῖ, ὅπου θὰ δύναται νὰ ἀναπτύσσηται καὶ παρέχῃ τὰς ἐξ αὐτῆς ὠφελείας οὐχὶ ὅμως εἰς βάρος τῶν δυσμοίρων δασῶν μας.

ΜΕΧΡΙ ΠΑΡΙΣΙΩΝ

(ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ)

Τὸ ἀτμόπλοιον, τὸ μεγαλείτερον ἴσως τῆς ἑταιρίας Messageries, ἐγκατέλειψεν ἤδη τὰ Ἑλληνικὰ ὕδατα. Διακόσιοι ἐπιβάται, ὅλων σχεδὸν τῶν ἐθνικοτήτων, ἐπάνω εἰς τὸ κατάστρωμα. Ἄλλοι κοιμοῦνται μακαρίως, ἄλλοι φλυαροῦν, ἄλλοι διατρέχουν κατὰ μῆκος τὸ σκάφος, ἄλλοι ἀναγινώσκουν πολυσελίδους τόμους καὶ μόνον ἕνας Ρωμηὸς εὑρίσκει τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἐρωτοτροπήσῃ μετὰ νεαρωτάτης Ἀγγλίδος, ἥτις εἶχεν ἐγκαταλείψῃ τὸ ἐν Κων)πόλει παρθεναγωγεῖον διὰ νὰ ἐπανίδῃ τὴν οἰκογένειάν της. Καὶ ἐσκέφθην τί θαυμάσιος εἶνε ὁ Ἕλλην ὅταν ἀφεθῇ εἰς τὰς καρδιακὰς διαθέσεις. Ἐὰν οἱ ἄλλοι εὕρισκον ψυχαγωγίαν εἰς τοὺς κυματισμοὺς τῆς θαλάσσης, εἰς τὰ χρώματα τῆς δύσεως, εἰς τὰς γραμμὰς ἑνὸς μυθιστορήματος, εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ Μορφέως, εἰς τὴν ἀφήγησιν ποικίλων ἐπεισοδίων, ἢ ἐν τῇ μονόσει καὶ τῇ ἐκσκαφῇ τρυφερῶν ἀναμνήσεων ἀπὸ τὰ βάθη τῆς μνήμης, αὐτὸς τὰ εὕρισκεν ὅλα αὐτὰ συνηνωμένα εἰς τοὺς κυανοῦς ὀφθαλμοὺς καὶ τὰς αἱματώδεις παρειὰς τῆς χαριτωμένης Ἀλβιονίδος.

Ἀλλ' ὁ Αἴολος εἶνε ἀδυσώπητος. Ἐννοεῖ νὰ ἐξαντλήσῃ ὅλην του τὴν δυστροπίαν εἰς βάρος τοῦ συμπολίτου μου συμπλωτῆρος. Ὁ ἄνεμος ὑψοῖ τὰ κύματα εἰς ἐπίφοβον ὕψος. Προχωροῦμεν εἰς τὴν Σικελίαν. Διερχόμεθα πρὸ βραχωδῶν μερῶν, τὰ ὁποῖα κρύπτουν δι' ἕνα θαλασσινὸν τὰ μυστηριωδέστερα θέλγητρα. Ὁ οὐρανὸς συνοφρυοῦται. Ζητεῖ νὰ φιλήσῃ τὴν θάλασσαν. Ἡ ἀπόστασις δὲν ἐπιτρέπει τὴν τρυφερότητα αὐτήν. Καὶ κλαίει ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ βροχὴ—τὰ ὀγκώδη δάκρυά της—μᾶς περιλούουν. Καὶ ἀραιοῦνται οἱ ἐπὶ τοῦ καταστρώματος ἐπιβάται καὶ εἰς βίαιος κραδασμὸς τοῦ κήτους, ὡσὰν νὰ εἶχεν αἴφνης διαρραγῆ εἰς δύο, φυγαδεύει καὶ τὴν νεαρὰν ὑπήκοον τῆς Βικτωρίας, ἐνῷ ὁ Μαραθωνομάχος Ἕλλην αἰσθανόμενος τὴν ἧτταν τῆς καρδίας του πρὸ τῶν ἀγρίων στοιχείων, συνενώνει καὶ αὐτὸς τὰ δάκρυα τῆς στενοχωρίας του πρὸς τὰς ἁδρὰς σταγόνας τοῦ στερεώματος.

Ἡ νὺξ ὑπῆρξε ταραχώδης. Ὡσὰν νὰ εἶχε καταναλώσῃ τεράστια βυτία οἰνοπνεύματος τὸ ἀτμόπλοιόν μας ἐκυλίετο ἐπὶ τοῦ ὑγροῦ βασιλείου τῆς Ἀμφιτρίτης, μὲ τὴν διαφορὰν ὅτι τὰ ἀντίποινα τῆς μέθης ἐπλήρωνον τοὐλάχιστον ἑκατὸν ἑξήκοντα στόμαχοι ἐκ τῶν διακοσίων. Οἱ θεράποντες ὀφείλουν νὰ ὁμολογήσουν ὅτι πολὺ ἐκοπίασαν τὴν ἑσπέραν ἐκείνην, εἶμαι δὲ εἰς θέσιν νὰ γνωρίζω ὅτι ὁ συμπολίτης μου ἐζήλωσε πλέον ἢ ἅπαξ τὰς ὑπηρεσίας των.

Τὸ πρωὶ γαλήνη. Ἀπὸ τοὺς Αἰγυπτιακοὺς τάφους τῶν ὑπνωτηρίων ὠχροί, νυσταλέοι ἀνέρχονται οἱ ἐπιβάται καὶ μόνον ἡ προσδοκία ὅτι θὰ διακρίνωμεν τὴν φλογισμένην κορυφὴν τοῦ Βεζουβίου τοὺς συνεκράτει ἀπὸ τῆς ἀπελπισίας.

.....Ἰδοὺ ὁ θαυμάσιος κόλπος τῆς Νεαπόλεως. Δεξιᾷ ὁ Κρατήρ, δεσπόζων χωρίων ἅτινα κατὰ μῆκος ἐκτείνονται ὡς μία δαντέλλα ἀραχνούφαντος κάτωθεν πελωρίων ὤμων μυθολογικοῦ γίγαντος, ὅστις μακαρίως καπνίζει, ἀνάπτων ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν μὲ φλόγας τὴν πίπαν του.

Δὲν τὴν βλέπω, ἀλλὰ τὴν φαντάζομαι τὴν μεγάλην νεκρὰν, ἡ ὁποία ἔπεσε θῦμα τῶν ἐρωτικῶν φλογῶν τοῦ γηραιοῦ Βεζουβίου. Τὴν ἀσελγῆ ἀλλὰ καὶ πολυθόρυβον, τὴν πλουσίαν καὶ καλλιτεχνικήν, τὴν ἐνταφιασμένην Πομπηίαν ἡ ὁποία ἀναζεῖ ἤδη εἰς τὰ ἐρείπειά της καὶ εἰς τοὺς ἀπολιθωμένους ἀνθρώπους της.

Ἀγκυροβολοῦμεν καὶ ἐνῷ τὴν προσοχήν μου ἀποσπᾷ ὁ Ἅγιος Μαρτῖνος καὶ τὸ Παυσίλυπον, ἀπὸ τὰς λέμβους κάτω ἀναδίδονται οἱ πρῶτοι χαιρετισμοὶ τῆς Νεαπόλεως πρὸς τοὺς ξένους. Καὶ τί ἄλλο ἠδύναντο νὰ εἶνε οἱ χαιρετισμοὶ αὐτοὶ εἰμὴ τόνοι ᾄσματος, φθόγγοι μέλλους, τὶ ἄλλο εἰμὴ κιθάραι καὶ μανδολῖνα καὶ ᾄσματα εὔθυμα, ἐρωτικά, περιπαθῆ. Ἄνδρες καὶ γυναῖκες καὶ παιδία συνωθοῦνται εἰς μίαν λέμβον καὶ ᾄδουν τῆς πατρίδος των τὰς παραδόσεις. ᾄδουν ὅλοι ἐν ἁρμονίᾳ καὶ μία παιδίσκη ἀνοίγει μίαν ὀμβρέλλαν ἀνάποδα ἵνα δεχθῇ τῶν ἐπιβατῶν τὰ κερματία, ἐνῷ αὐτοὶ ἀδημονοῦν πότε νὰ ἐξέλθουν χάρις εἰς τὴν ἀργοπορίαν τοῦ ὑγειονομικοῦ ἰατροῦ, ἑνὸς νεανίου πεφυσιωμένου. Διὰ τὴν Νεάπολιν, τὴν ὡραιοτέραν ὑπὸ ἔποψιν φυσικῶν καλλονῶν πόλιν τῆς Ἰταλίας ἐς ἄλλοτε.

Καὶ ἤδη εἰς τὴν Μασσαλίαν, τὴν ἐμπορικωτάτην Ἑλληνικὴν ἀποικίαν τῶν Φωκαέων. Ἐκεῖ χάνω πλέον τὴν ὡραίαν Ἀγγλίδα καὶ ἐλπίζω νὰ ἐτερματίσθησαν ἐντελῶς τὰ ἐρωτόληπτα αἰσθήματα τοῦ φίλου μου. Καὶ σπεύδω ἀμέσως εἰς τὴν Canebiere, τὴν ὁδὸν Σταδίου τῆς Μασσαλίας καὶ τὴν διασχίζω ἀπὸ τοῦ χρηματιστηρίου μέχρι τοῦ Long Chamups μὲ τοὺς θαυμασίους καταρράκτας καὶ πίνακας ἀνὰ μέσον τῶν τεραστίων συμβολικῶν μαρμαρίνων παραστάσεων. Καὶ ἀναπνέω εὐρύτερον εἰς τὴν κυματόπληκτον παραλίαν τοῦ Prado —τὸ Φάληρον τῆς Μασσαλίας— καὶ ἠλεκτρικὸς τροχιόδρομος ὁ τὴν ἀφετηρίαν ἔχων ἀπὸ τῶν ἐναερίων συρμάτων διὰ τῆς Corniche μὲ φέρει πάλιν εἰς τὴν πόλιν τῶν ὡραίων γυναικῶν καὶ τῶν ὡραίων καταστημάτων.

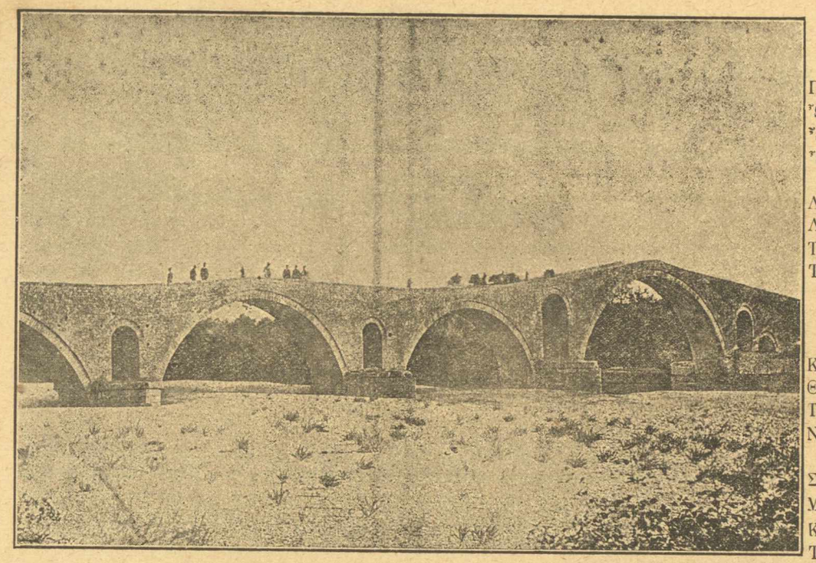

Γέφυρα τῆς Ἄρτης ἐπὶ τοῦ Ἀράχθου.

ΑΠΟ ΤΑ ΣΥΝΤΡΙΜΑΤΑ

Ποῦ τάχα σᾶς ἀπάντησα
Ὦ μάτια—ὡραῖα μάτια!—
Ὦ μαγεμένοι ἀνθότοποι!
Ὦ ἀπόκοσμα παλάτια!

Λέω κάποτε τἀντίκρυσα,
Λέω κάποτε καὶ τἄειδα,
Τάχα σὲ μιὰ ποῦ πέθανε,
Τάχα σὲ μιὰ ἀνεράιδα.

Κρυμένο στὰ ψηλὰ δεντρὰ
Θρηνολογεῖ τἀηδόνι,
Γαράζει ὁ κύκνος τὰ θαμπὰ
Νερά, ποῦ ἡ λίμνη στρώνει,

Σκίζει ὁ ἀετὸς τὰ αἰθέρια
Μὲ τἀνοιχτὰ ψτερά του
Καὶ τρεμουλιάζουνε δειλὰ
Τὰ περιστέρια κάτου.

Μ. Μαλακάσης.

Ἀπήλαυσα τὴν Μασσαλίαν ἐπὶ τέσσαρας ἡμέρας. Καὶ μίαν νύκτα εἰσῆλθον εἰς τὸν σιδηρόδρομον καὶ παρέμεινα ἐπὶ δέκα ὀκτὼ ὥρας εἰς μίαν θέσιν, συνταξιδεύων μὲ ἕνα Γερμανόν, ἕνα τέλειον τύπον φρεσκοξυρισμένου Ἄγγλου καὶ ἕνα Ἰταλόν. Ὁ Γερμανὸς ἐκοιμᾶτο, ὁ Ἄγγλος ἐκάπνιζεν ἀδιακόπως ποῦρα, πληρῶν τὸ κλειστὸν ἕνεκα τῆς νυκτερινῆς δρόσου βαγόνιον ἀποπνικτικοῦ καπνοῦ, ὁ Ἰταλὸς ἀνεγίνωσκε τὸ Onovadis καὶ ἐγὼ ὁ Ἕλλην διεσκέδαζα, ψυχολογῶν τὰς διαθέσεις ἐκείνας τῶν....Μεγάλων δυνάμεων τοῦ ταξειδίου μου ἀπὸ Μασσαλίας εἰς Παρισίους.

Πέντε λεπτὰ ὕπνος. Δέκα λεπτὰ ἐγρήγορσις. Αὐτὸς εἶνε ὁ ἄνισος ἀπολογισμὸς νυκτερινοῦ ταξειδίου διὰ σιδηροδρόμου. Μόνον ὁ πόθος νὰ ἴδω τὴν πόλιν τῶν ὀνείρων τὸ πολυθρύλλητον Παρίσι μ' ἔκαμεν ὥστε τὰς ἐνοχλήσεις τῆς σιδηροδρομικῆς ἐκείνης ὁλονυκτίας νὰ τὰς θεωρήσω ὡς ἀπόλαυσιν, ὀλίγον ἰδιότροπον ἔστω ἀποτελοῦσαν τὸ α! τῶν πολλαπλῶν ἐντυπώσεων, ἃς μοὶ ἐπεφύλασσεν ἡ πόλις ἣν διασχίζει ὁ Σηκουάνας, ἐποπτεύει ὁ Πύργος ὁ σιδηροῦς, ἐξιδανικεύει ἡ πρώτη θριαμβευτικὴ ἰαχὴ τοῦ εἰκοστοῦ αἰῶνος, τὸ προανάκρουσμα τῶν θαυμάτων τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος, τὸ πρῶτον σάλπισμα τῆς Ἀναγεννήσεως, ἡ Παγκόσμιος Ἔκθεσις τοῦ 1900.

1900 **Δ. Ι. Καλογερόπουλος**

Ὁ ἔρως εἶναι πτηνὸν ᾄδον εἰς τὴν καρδίαν τῶν γυναικῶν.

Α. Καρρ.

Εἰς τοὺς ἐρωτῶντας ἀναγκαία εἶναι ἡ ὑπομονή. Μὲ τὸν καιρὸν καὶ τὴν ὑπομονὴν ἔρχονται εἰς πέρας καὶ αὐταὶ αἱ Πηνελόπαι.

Ὀβίδιος

Δύο πράγματα ὑπερβαίνουσι τὸν ἔρωτα, ἡ φιλοδοξία εἰς τὸν ἄνδρα καὶ ἡ φιλαρέσκεια εἰς τὴν γυναῖκα.

*

Αἱ βραχεῖαι ἀπουσίαι ζωπυροῦσι τὸν ἔρωτα, ἀλλ' αἱ μακραὶ τὸν κάμνουσι νὰ σβύσῃ.

Μιραβὼ

Λέγουσιν ὅτι ὑπάρχει εἷς Θεὸς διὰ τοὺς μεθύσους καὶ ἐρωτολήπτους.

Δουμὰς

"ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΠΑΡΑΔΕΙΣΟΥΣ.,

Ξύπνα, δροσιὰ τῆς αὐγῆς καὶ ψεγγάρι
Ξύπνα τῆς νύχτας, ὁ Ἀπρίλης κι' ὁ Μάης
Μ' ὅλα τὰ ρόδα καὶ μ'ὅλη τὴ χλώρη
Σὲ καρτεροῦν, καὶ οἱ χειμῶνες οἱ γέροι
Σὲ καρτεροῦν ἡλιοστόλιστο, ξύπτα:
Στὸ λιμάνάκι τἀπάνεμον ὅπου
Τἀσπρόδερό περιγιάλι τῶν βράχων,
Τὸ περιγιάλι τῶν κήπων ξανοίγει
Πράσινο ἀγνάντια, ἕνα σπῆτι
Σὲ καρτερεῖ· μιὰ βαρκοῦλα στο μῶλο
Σφιχτοδετὴ καρτερεῖ σε κ' ἐκείνη.
Ἕνα λευκὸν ἀλογάκι παρέκει
Σὲ καρτερεῖ· θὰ σὲ φέρ' ἡ βαρκοῦλα
Στὸ ἐρημικὸν ἀκροτόπι νὰ μάσῃς
Τἀκρογιαλιοῦ τὰ κοχύλια, τὰ κρίνα
Τῆς ἀμμουδιᾶς· θὰ σὲ πάῃ τἀλογάκι
Στὸ μονοπάτι ποῦ στρίβει σὰ ψείδι
Πρὸς τὸ πολύκαρπο κλῆμα νὰ κόψῃς
Τὶ ροδοκόκκινες ρόγες ὦ! ξύπνα!
Σὲ καρτεροῦν μιὰ παιδοῦλα ἐν ἀγόρι
Σὲ καρτεροῦν, στὴ γωνίτσα ποῦ ξέρεις,
Τριανταφυλλιὲς τρεῖς σὲ τρεῖς μέσα γαστρες
Ἡ μιὰ στἀγόρι τὰ ρόδα της δίνει
Καὶ στὴν παιδοῦλαν ἡ ἄλλη τὰ δίνει
Ὅμως ἡ τρίτη τὰ θέλει, τὰ κρύβει,
Κι' ὅλο τοὺς κλώνους της μάχετ' ἀπάνου
Νὰ τὰ κρατήσῃ καὶ λέει τῆς δροσούλας:
«Φύγε, δροσιά!» καὶ τὴ μέλισσα διώχνει,
Καὶ τῆς χρυσῆς πεταλούδας δὲ θέλει
Τἀεροφίλημά... Κάποιο χεράκι
Μέρες καὶ νύχτες προσμένει κ' ἐκεῖνο
Μήτε ποῦ φαίνεται, μήτε γυρίζει
Καὶ τὰ τριαντάφυλλα ρεύουν... Ὦ ξύπνα!
Σὲ καρτεροῦνε τρελλότερ' ἀπ' ὅλα
Καὶ δυὸ καρδιές· ποιὲς καρδιές; τὶς γνωρίζεις...
Μή μοῦ ζητᾷς νὰ τὶς πῶ...Κάποιους πόνους
Δὲν τοὺς χωράει κι' ὁ πλατύτερος θρῆνος!

Κωστῆς Παλαμᾶς.

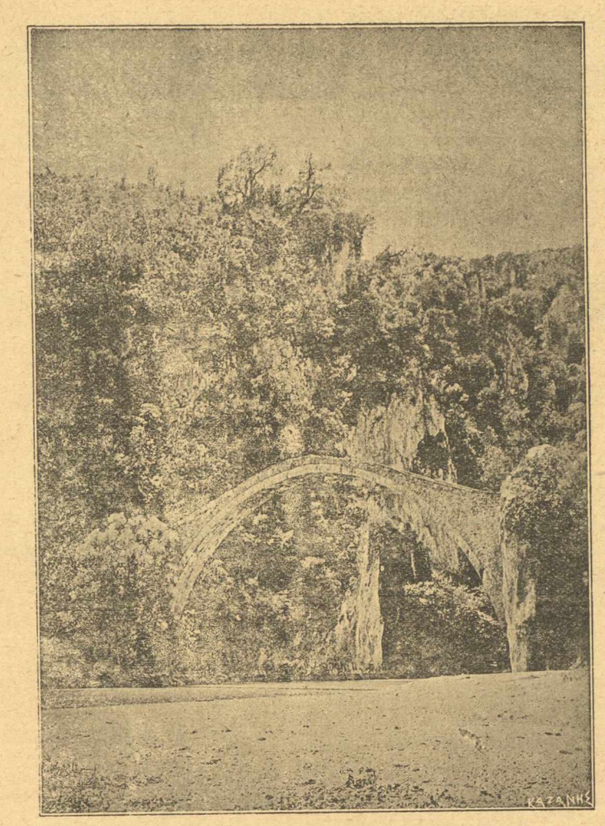

Γέφυρα Τατάρνας ἐπὶ τοῦ Ἀχελώου.

ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ

Ὁ Ἥλιος τὸ πρόσωπο, τὰ ρόδα χείλη,
Τὰ χάδια βλέμματα, φείδια τὰ φρύδια,
Κι' ὁ λαμπρὸς θρόνος τὸ ὡραῖο κορμί της,
Δόξας κρασί, νέκταρ κρασὶ καὶ ἀγάπης
Μὲ κερνοῦνε καὶ μὲ γλυκομεθοῦνε.

Μοσχοβολοῦν οἱ λεμονιές, τὰ κίτρα,
Περνᾷ δροσὰ στὰ σωθικὰ σὰν κῦμα,
Μὰ πλειὸ πολὺ μοσχοβολοῦν οἱ κόρφοι
Τῆς Παρθένας καὶ τὸ φιλί, ποῦ δίνει.
Σὲ θάλασσα γαλήνη μὲ βυθίζει
Μὰ ποιὰ μὲ συνεπαίρνει μαύρη μπόρα,
Ἔτσι σὰ λείψω λίγο ἀπὸ κοντά της;
Ὤ, πῶς θερεύει μέσα μου ἡ ζήλεια!
Φείδια, στοιχειά, λαχτάρες, ἔγνοιες, θέρμες,
Τῆς σκλαβιᾶς τῆς ζωῆς μου μύρια κύματα
Πᾶνε κ' ἐρχόνται καὶ ὁλοῦθε ξεσπᾶνε.
Φτωχὴ καρδιά, κι' ἀξίζει τόση ζήλεια;
Κακὴ καρδιά, δὲ σώνουν τόσες θλίψες;

Ὦ, σ' ἀγαπῶ, Παρθένα, σὰν ἰδέα
Καὶ καρτερῶ ἀπὸ σένα κάτι ὡραῖο,
Κάτι φθαρτὸ καὶ κάποια πλάνη, ὠϊμένα!
Τραγούδια αἰσθήματα, λόγια τραγούδια,
Χίλιοι στίχοι ταιριασμένοι καὶ ρίμες
Τοῦ κάκου μιὰ μέρα θὰ τὰ γελάσῃς.
Ὦ, σ' ἀγαπῶ παρθένα ὡραιότατη,
Μᾶναι ἡ καρδιά μου ἕνα σπασμένο βάζο,
Ποῦ δὲν κρατεῖ νερὸ γιὰ τὸ λουλοῦδι.
Ὤ, δὲ φοβᾶσαι τὸ σπασμένο βάζο;
Τὸ τρυφερὸ λουλοῦδι δὲ λυπᾶσαι;

Ὦ, σ' ἀγαπῶ, Παρθένα ὡραιότατη,
Μᾶναι ἡ καρδιά μου γεναμένη στάχτη!
Θέλεις νὰ βάλῃς στάχτη στὸ κεφάλι;
Ἡ παρθενιὰ καλὴ καὶ τιμημένη
Κ' οἱ θησαυροὶ στολίζουν τοὺς τυράννους
Καὶ σέρνουν σκλάβους ἁλυσσοδεμένους·
Μὰ ἂς ἔλειπε τόση μεγάλη ἀγάπη
Καὶ θἄλειπε τὸ πλειὸ μεγάλο μίσος,
Κι' ἂς ἦταν ὅλοι μυριοευτυχισμένοι,
Κι' ἂς ἦταν ὅλοι χιλιοφωτισμένοι.
Κι' ἂς ἦταν κάποιο ὁ κόσμος πανηγύρι
Κάτω ἀπ' τὸν ἴσκιο Λευθεριᾶς ἀγάπης.
Παρθένα, σὺ δὲ μ' ἔσφαξες; Θυμᾶσαι;
Στὰ χέρια σου ξεψύχισα μιὰ μέρα!
Ὦ, ἔλα νὰ πεθάνῃς, θὰ σὲ σκοτώσω,
Δὲ μπορεῖ ν' ἀγαπᾷς ὅσο θέλω.
Ὦ, ἔλα νὰ πεθάνῃς, θὰ σὲ σκοτώσω.
Δὲν ἀντέχω στὴν τόση τὴ ζήλεια.
Τί; Κλαῖς; Καὶ μὲ κυττάζεις βουβαμένη;
Ἄκου τί λένε τὰ δένδρα ποῦ τρίζουν.
Κύττα πῶς φεύγει ὁ καπνὸς μὲ τ' ἀγέρι!
Ἡ μονάξια ἡ ἔρμη τί σοῦ λέει;
Τὸ συναπάντημα τί λέει κ' ἐκεῖνο;
Ὤμορφο ποῦναι τὸ μῆλο, γιὰ κύττα!
Κρίμα νὰ σαπίσῃ πάνω στὸ δένδρο!
Ἀκόμα κλαῖς; Τί κρίμα! Μὴ σὲ μέλῃ.
Τὰ μαῦρα σύγνεφα βροχὴ θὰ φέρουν.
Παρηγοριὰ τὰ δάκρυα. Μὴ σὲ μέλῃ.
Ὦ, τὸ χρυσὸ τὸ ματωμένο μῆλο.
Πῶς τρίζει ὁ καρπός του στ' ἄσπρα σου δόντια!
Ὦ, τὴ χαραυγὴ τὸ χαμόγελό σου!...
Ὁ φόβος πάει, πέρασε σὰν ἴσκιος.
Πάει ἡ σκλαβιά, λυθήκανε τὰ μάγια.
Ἡ πλάση λάμπει γύρω μας σὰν πρῶτα
Καὶ πλειὸ λαμπρή, πλειὸ ὡραία, πλειὸ μεγάλη.
Χόρεψε τώρα· πλειὸ καλὰ θὰ κάνῃς·
Τραγούδησε τώρα νὰ ξεφαντώσῃς,
Μίλησε νὰ χορέψουν κι' ἄλλοι ἀντάμα
Καὶ φόρεσε τοῦ γάμου τὸ στεφάνι,
Γιατί ὁ Θεὸς κόσμος θὲ νὰ φρενιάσῃ
Κι' ἀπ' τὴν παράδεισο Τιμὴ θὰ φύγῃς
Καὶ κατάδικη στὴν ἐξορία Ἀλήθεια
Θὰ ρέβῃς καὶ θὰ ζῇς καὶ θὰ πεθάνῃς.
Ὠϊμὲ 'στὰ στέφανα τοῦ κρυφοῦ γάμου!
Ὦ, δὲν ἀκοῦς τὸ γέλοιο πῶς ξεσπάζει,
Μιὰ θάλασσα, ποῦ δέρνει κάποιους βράχους;
Σκληρὴ καρδιὰ καὶ ρημαγμένη ἀγάπη
Πόσο βαστάει τῆς Ζωῆς τὸ ταξεῖδι;

Βάλε μιὰ πέτρα στὴν καρδιὰ καὶ σῶπα,
Γιατί στοιχειὰ θερια παραφυλᾶνε
Καὶ τὴ μιλιὰ σοῦ πέρνουν καὶ σὲ χάνουν.
Σκληρὴ καρδιὰ καὶ ρημαγμένη ἀγάπη,
Πόσο βαστάει τῆς Ζωῆς τὸ ταξείδι;
Σπάραζε, φτωχὴ καρδιά, κάποια μάτια
Ὅσο κι' ἂν κλαῖνε τ' ἄχτι τους δὲ βγάζουν.
Λούφαζε, κακὴ καρδιὰ, κάποια γλῶσσα
Σὰν τοῦ φειδιοῦ φαρμακερὴ πετιέται·
Ἀλλοῖ στὴ σάρκα ποῦ θ' ἀγγίξῃ!
Ποιὰ μάτια καὶ ποιὰ γλῶσσα; Τὰ μαντεύεις.
Κάλλιο νὰ μὴν περνοῦσαν ἀπ' τὸ νοῦ σου,
Τῆς ἔγνοιας δὲ θὲ νἆχες τὴ σκλαβιά.
Τὰ μάτια αὐτὰ σὰ νοιώθω ἐπάνωθέ μου,
Τὴν ἴδια ἀγάπη μου τὴν καταριέμαι
Καὶ τὴ φαρμακεμένη γλῶσσα σὰ γροικῶ,
Σὰ διάβολος ἀπελπισμένος χάσκω!

Χρῖστος Βαρλέντης

Α. Γ. ΔΑΛΛΑΠΟΡΤΑ

ΤΑ ΠΑΡΕΡΓΑ

(Συνέχεια)

Οὔτε ὁ Νεόφυτος Δούκας, οὔτε ὁ Ἀδαμάντος Κοραῆς ὑπέδειξαν τὸ ἰδεῶδες, εἰς ὃ ὀφείλει ὁ σημερινὸς Ἕλλην νὰ ἀτενίζῃ, ἐν τῇ ἀναπτύξει καὶ τῇ τελειώσει τῆς γλώσσης. Τὸ ἰδεῶδες δὲν εἶναι εἰς τὸ παρελθόν· εἶναι ἐν τῇ φύσει. Ἤρχεν, εἴπομεν, ἐν τῇ ψυχῇ τοῦ ἀρχαίου κόσμου, ἡ δύναμις ἡ συναισθητική· καὶ ἡ γλῶσσα, ἥτις εἶναι ἡ φωτογραφία τοῦ πνεύματος, παρίστησιν ἑκάστοτε ἀκριβῶς τὴν ψυχολογικὴν κατάστασιν τοῦ δεῖνα ἢ δεῖνα αἰῶνος.

Ἡ σύνταξις, διὰ τοῦτο, τῆς γλώσσης εἶναι, ἐν τῇ ἀρχαίᾳ αὐτῆς μορφῇ, ἀνώμαλος καὶ παντοῦ, ἐν τῇ φράσει, ἡγεμονεύει ἡ σύνθεσις.

Δὲν εἶναι, ἐντεῦθεν, ἡ γλῶσσά τι ἀμετάβλητον, καθόσον ἀκολουθεῖ, πιστῶς, τὰς μεταβολὰς καὶ τὰς ἀλλοιώσεις τοῦ πνεύματος, εἰκονίζουσα πάσας τὰς ἔν τε τῷ ἀτόμῳ καὶ τῇ κοινωνίᾳ ποικίλας καὶ ἰδιοβούλους αὐτοῦ θέσεις. Αἰωνία δὲ οὕτω εἰς τὴν πηγήν της καὶ ἄπειρος, ἀλλοίαν, ἐν ἄλλῳ χώρῳ καὶ χρόνῳ, ἑκάστοτε, φέρει μορφήν, ἀναπτυσσομένη μετὰ τῶν λαῶν καὶ τῆς ἀνθρωπότητος, ποικιλλομένη δὲ κατὰ τὴν ἡλικίαν, τὰ ἤθη, τὰ ἔθιμα, τὴν πνευματικὴν καὶ ὑλικὴν ἀνάπτυξιν τῶν ἀτόμων καὶ τῶν λαῶν. Ἕκαστος, διὰ τοῦτο, πολιτισμὸς γεννᾷ καὶ ἰδίαν γλώσσης μορφήν· καὶ μόνη ἡ σχολαστικότης θὰ ἐζήτει νὰ ἐπιβάλῃ ἡμῖν γλῶσσαν πολιτισμοῦ ἀλλοτρίου, οὗ ἅπαντα σχεδὸν τὰ στοιχεῖα ἐξέλειψαν.

Παρέβαλον οἱ σοφοὶ τὴν γλῶσσαν μὲ τὸ δένδρον τοῦ δάσους, ὅπερ, ζῶν, φυλλορροεῖ καὶ φυλλοφορεῖ.

Γηράσκουσιν αἱ λέξεις· ἀνθοῦσι δὲ καὶ ἀκμάζουσι νέαι.

Διατὶ νὰ προτιμῶμεν λέξεις καὶ φράσεις, ὡς ἐκ τῆς παλαιότητος, νεκρὰς καὶ ψυχράς, λέξεων καὶ φράσεων νέων, μεστῶν ζωῆς καὶ χρωμάτων;

Εἰς τὸ φύλλον, τὸ μόλις φυέν, δὲν θὰ ἦτο μωρία ν' ἀντικαταστήσῃ τις τὸ φύλλον τὸ παρακμάσαν; Ἔθαλλε ποτὲ καὶ αὐτὸ καὶ διέγυνεν εὐωδίαν, ἀλλ' ἔπεσε καὶ κεῖται ἤδη νεκρόν· ὄζει τὴν ὀσμὴν τῆς σήψεως.

Ἔζησεν ὁ ἑλληνισμὸς· ὑπὲρ τὰς τριάκοντα ἑκατονταετηρίδας διατρέχει τὸν πνευματικὸν ὁρίζοντα, ποῦ μὲν φαεινότερος, ποῦ δὲ ἀμυδρότερος καὶ ὑπὸ ἀχλύος ἐπισκιαζόμενος, ἀλλ' οὐδέποτε καταλιπὼν τὴν ἕδραν ἢ ἐξαφανισθείς.

Εἰς τὰς καταιγίδας ἔμεινε τὸ δένδρον ἀκράδαντον. Ποσάκις, ὅμως, κατὰ τοὺς μακροὺς αἰῶνας δὲν ἤλλαξε φύλλα καὶ ἄνθη δὲ καὶ καρπούς; Βαθύρριζον, ἐφ' ὅσον καὶ οὐρανογεῖτον, μηδὲν ἀπέβη ἐπὶ τέλους ἀγνώριστον; Ἀλλ' εἶναι σόλοικος, βάρβαρος, ἐφθαρμένη, ἀλλ' εἶναι ῥάκος, καί, *οὐ μὲ πείθεις*, λέγει, ἡμῖν, ἐν ὀργῇ, ὁ διδάσκαλος, ἀγνοῶν ὅτι βάρβαρον καὶ ἐφθαρμένον θὰ ἦτο πᾶν ὅ,τι δὲν ὑπελήφθη διὰ τῆς συνηθείας ὀρθόν.

Ἐπιτετηδευμένη κ' ὅλως τεχνητὴ
καὶ παρὰ φύσιν γλῶσσα θὰ παρήγετο,
Ἡ γλῶσσα, ἣν ὁ Δούκας ἢ ὁ Κοραῆς,
ἢ εἴ τις ἄλλος θὰ μᾶς ὑπηγόρευεν,
ὅταν θὰ εἶχε βάσιν καὶ ἰδανικὸν
τὰς γλωσσικὰς μορφὰς τῆς ἀρχαιότητος,
μορφὰς νεκράς, ὧν ἡ ζωὴ ἐξέλειψεν,
ἀπὸ πολλῶν ἤδη αἰώνων, καὶ ζωὴ
δὲ ἄλλη, ἄλλας νῦν κοινὰς παρήγαγεν,
ἐν ἀναλύσει ἐκφραζούσας τὴν ψυχήν,
αὐτὴν καθ' ἑαυτήν, ἤδη ἀνάλυσιν
εἰς ὕφος νῦν ἁπλοῦν, ἀπέριττον, σαφές,
ἁρμονικὸν πλῆρες ζωῆς καὶ χάριτος,
ἄνθος πνευματικὸν αὐτό, οὐράνιον,
εἰς τῆς *Ἑδὲμ* τὰ ρεῖθρα ποτιζόμενον.

Κ' ἰδανικεύει ὡραΐζον τὴν μορφὴν
τὴν γλωσσικὴν τὴν ζῶσαν καὶ ἐπακριβοῖ
αὐτὴν ὁ καλλιτέχνης, τελειῶν αὐτός,
καὶ εἰς ἀριστουργήματα ἡμῖν δωρῶν
διὰ τῆς τέχνης ὕλην ἀκατέργαστον,
ἀλλὰ δημιουργὸς τῆς γλώσσης *ὁ λαὸς*
ὁ ἀμαθὴς αὐτός, τυγχάνει πάντοτε,
ὅστις καὶ ὅλως ἐν ἀγνοίᾳ του χωρῶν,
καθ' ὕλην τε καὶ εἶδος τὴν παρήγαγεν
οἵαν ἡ φύσις ὑπηγόρευεν αὐτῷ.

Ἡ λαλουμένη οὕτω δὲν ἀπέρρευσεν
ἐκ τῆς γραπτῆς, εἰσέρρευσε δὲ ἐν αὐτῇ
ὡς ἀπὸ πολυχεύμονος ἀνέκαθεν
πηγῆς τινος, ῥεούσης ἐκ τῆς φύσεως.

Ἰωνικαί, Αἰολικαὶ ἢ Δωρικαὶ
μορφαὶ αὗαι πάλαιποτὲ ἀνθήσασαι
εἰσὶ τάνῦν νεκραί, ψυχραί, ὅλως μορφαί.
Τοῦ παρελθόντος αἱ μορφαὶ ἐξέλειψαν
σὺν τῷ πολιτισμῷ, ἀφ' οὗ ἐπήγασαν.
Κ' ἐξέλειψαν ἐκεῖναι, ἀλλ' ὁ κόσμος ζῇ,
καθ' ὕλην τε καὶ εἶδος, προαγόμενος.
Θνήσκουσιν αἱ μορφαί, ἀλλὰ ἀθάνατος
ἡ ἄπειρος τοῦ κόσμου ἡ ὑπόστασις
παράγει νέας, ἄλλας, νῦν ἀεί, μορφὰς
ἐντελεστέραν τὴν ζωήν, εἰς καλλονὰς
ἀγγελικάς, ἤδη αὐτάς, θὰ ἔλεγες
ὅτι ἡ φύσις αἰωνία· μόνον δὲ
αἱ θνήξασαι μορφαὶ δὲν ἐπανέρχονται.
Θνήσκουσιν οὕτω αἱμορφαὶ αἱ ἄπειροι
τῆς γλώσσης καὶ ἐκεῖναι· κ' ἐκ τῆς τέφρας των,
καθ' οὓς ἡ φύσις νόμους ἔταξε σορούς,
μορφαὶ προκύπτουν νέαι, νέας καλλονῆς,
τῆς ἐποχῆς τὸ πνεῦμα παριστάνουσαι,

ὡς νῦν ἡ παρ' ἡμῖν, ἡ γλῶσσατοῦ λαοῦ,
ἥτις εἰς ὕφος ὁμαλόν, ἀπέριττον,
ἁπλοῦν, ἐν ἀφελείᾳ διαλάμπουσα,
αὐθόρμητος προέβη εἰς *ἀνάλυσιν*
ἐκ τοῦ *στριφνοῦ* εἰς ὕφος νῦν *ἁπλοῦν*, αὐτό,
χαριτωμένον, ἔξοχον, τερπνόν· μορφή,
ἣν μόνον ὁ σχολαστικὸς δὲν ἐκτιμᾷ,
τὸ *πῶς* καὶ *πόθεν* αὕτη ὡς εἰ ἀγνοῶν·
διὸ καὶ προσπαθεῖ ὅλαις δυνάμεσι
νὰ ἐκριζώσῃ τέλεον, εἰ δυνατόν,
τὸ πνεῦμα τὸ σορὸν τῆς ἀναλύσεως,
χιλιετῆ τὸν βίον καὶ ἐπέκεινα
εἰς τοῦ λαοῦ τὴνγλῶσσαν ἤδη ἀριθμοῦν,
ἀνατροπὴν τῆς ἱστορίας προκαλῶν,
ἥτις εὑρύνει τὴν διάστασιν γραπτῆς
καὶ λαλουμένης γλώσσης· οὕτω δὲ *οἰκτρῶς*
διαιωνίζει τῶν πολλῶν τὴν παχυλὴν
ἀμάθειαν, πληγὴν αὐτὴν εἰς τοὺς λαούς,
ὀλέτειραν, εἰς ἐποχάς, οἵαι αὐταί,
εἰς ἃς ἡμεῖς, βιοῦντες νῦν, ἐτύχομεν,
καθ' ἃς καὶ ἔθνη καὶ λαοὶ προάγονται
διὰ τῆς ἐπιστήμης, εἰς κραταίωσιν,
οὐαὶ δὲ εἰς ἐκείνους, οἵτινες τυφλοί,
θὰ ἤρχοντο, κατόπιν ἑορτῆς, ἐκεῖ,
ὅπου ἡ γῆ, εἰσέτι θὰ ἐσείετο,
δεινῶς ταρασσομένη, αἴφνης, σύσσωμος
εἰς τὰς μετὰ τοῦ Σατανᾶ συγκρούσεις της,
ὅπου τὸ φῶς τῆς διανοίας, μόνον δέ,
θὰ ἦτο τὸ δυνάμενον ν' ἀντιταχθῇ,
θαυματουργόν, εἰς τὴν ὁρμὴν τοῦ *τέρατος*,
εἰς τὰ *θηρία τῆς Ἀποκαλύψεως*,
τὰ εἰδεχθῆ ἐκεῖνα κι' ἀποτρόπαια·
ἡ φλὸξ ἡ φλόγας τρεῖς ὡς λόγχας βάλλουσα,
ἀπὸ τοῦ στόματος ἀρνίου φαεινοῦ,
ὡς, ἐν ἀλληγορίαις, ὁ θεόπνευστος,
ὁ ὑψηπέτης Ἰωάννης ἔλεγεν,
ὁ Ἀποκαλυπτής· ὅπερ ἐστί, λαοῦ
πεφωτισμένου· καὶ οὐχὶ οἷον ἡμεῖς
ἀρίνομεν, ἐν ἀμαθείᾳ, ἄξεστον
ποσῶς νὰ πληροφορηθῶμεν, οὔτε κἂν
Παρίας, ἂν διατελῇ, φροντίζοντες.

Καὶ εἶναι μὲν καὶ ἔσεται τὸ παρελθὸν
βεβαίως σεβαστόν· διατροφὴ αὐτή,
ἧς ἄνευ φθίνει ἡ ζωή· μαραίνεται·
ὁ καλλιτέχνης πλὴν, *ὑπὸ τοῦ πνεύματος*
τῆς ἀληθείας ἐμφορούμενος μοχθῶν,
τὸ βλέμμα στρέφει πάντ' αὐτός, εἰς τὰ ἐμπρὸς,
τὸ *ἰδεῶδες ἐν τῇ φύσει* ἐκζητῶν,
ἔνθα εἰσὶν *ἀκίνητοι, ἀγναὶ δ' αὐταὶ*
αἱ τῆς ἐμπνεύσεως θεσπέσιαι πηγαί·
αἱ ζῶσαι αἱ μορφαὶ δὲ ἀνεξάντλητοι·
μορφαὶ παρθένοι· θεῖαι καλλοναί· μορφαί,
ἐν αἷς, ὁ καλλιτέχνης ἐμπνεόμενος,
ἐν τῇ *ἐμπνεύσει, προσδοκᾷ τὸ τέλειον.*

Ἐστράφημεν εἰς τὰ ὀπίσω, ἅμα ὡς
οἱ Ἕλληνες, φθαρέντες, ἐδουλώθημεν,
ὡς ἡ γυνὴ τοῦ Λὼτ ἐκείνη, ἄλλοτε,
ἡ ἀπολιθωθεῖσα, διὰ τοῦτο, πλὴν
ἡ φύσις ὅμως, ἐξ ἀρχῆς εἰργάζετο·
καὶ ἡ ζωή, μεθ' ὅλα τὰ προσκόμματα,
ὅσα παρενεβάλλοντο, προέκυπτε,
τελειουμένη εἰς μορφὰς πνευματικάς,
ἀγγελικὰς ἤδη αὐτάς, θὰ ἔλεγες.
Καὶ διεκόπη μὲν τὸ νῆμα τὸ χρυσοῦν,
τοῦ βίου τῆς Ἑλλάδος τοῦ πολιτικοῦ·
ἀλλ' ὑπὸ τὴν αἰθάλην, ὅμως, ἄσβεστον,
ἐλάνθανε τὸ πῦρ, διατηρούμενον,
ἐν τῇ ἑλληνικῇ ἑστίᾳ ἀλώβητον·
Πῦρ αὐτὸ θεῖον, διαχύσαν ἄρωμα·
τερπνόν, εἰς ἀκτινοβολήσεις φωτεινάς,
ἀφ' οὗ, εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας, ἤντλησαν
ἰδανισμὸν καὶ ἔθνη καὶ λαοί, διὰ
τῆς μυροβόλου του πνοῆς, ἀνέκαθεν,
ἐμπνεῦσαν, εἰς τὰ πλήθη, *τὸν ἀνθρωπισμόν*,
τὸν ἔρωτα *εἰς τ' ἀγαθὸν καὶ τ' ἀληθές*·
Εἰς ὅ,τι ὑψηλόν, ὅ,τι μέταρσιον.
Περικαλύπτει ἤδ' εἰσέτ' ἡμᾶς τάνῦν
τὸ σκότος τῶν προλήψεων· τοῦ ψεύδους δέ.
Τῶν δουλικῶν τῶν ἡμερῶν μας ἡ ἀχλὺς
ἀνένδοτος αὐτή, ἔτι, ὑφίσταται,
ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν μας, ἀποκρύπτουσα
τὴν ὄψιν τῆς Ἑλλάδος τὴν πνευματικήν.
Ἀλλὰ τὸ σκότος, ἅμα διασκεδασθῇ
κ' ἡγεμονεύσῃ ἅπαξ ἡ ἀλήθεια,
τὸ αἴσθημα κ' ἡ φαντασία ὑγιῶς
ὑπὸ τῆς ἐπιστήμης φωτιζόμενα,
θ' ἀνυψωθῶσιν εἰς τὴν σφαῖραν *τ' Ἀληθοῦς*,
ὅτε καὶ θ' ἀνεβλάστουν *τέλειαι αὐταί*,
αἱ τέως αἱ δυράγεις αἱ λαρθάνουσαι,
αἱ ἐπιδαψιλεύσασαι θαυμάσια
εἰς παναρχαίας καὶ ἀρχαίας ἐποχάς,
τὰ ἔργα τοῦ νοός, ἃ ἤδηἐκπληκτοι
θεῶνται οἱ αἰῶνες, διδασκόμενοι.
Οὐ μόνον, τότε, δέ, ὁ Ἕλλην τὸ καλόν,
ἐν ἀκριβείᾳ κρίνων, θέλει γεύεσθαι,
ἀλλὰ καὶ θ' ἀποπνέῃ τὸ πνευματικὸν
τὸ ἄρωμα αὐτό, οἱστρηλατούμενος,
ὅπερ, *καθαγιάζει* τὰς ψυχάς, λαοὺς
καὶ ἔθνη ἀνυψοῦν εἰς τὴν *ἡμέρωσιν*·
εἰς τ' οὐρανοῦ τὰς μακαρίας τὰς μονάς·
εἰς τοῦ προορισμοῦ του τὴν πραγμάτωσιν.

Τὴν *φιλολογικὴν τὴν ἀναγέννησιν*
καὶ συνεπῶς καὶ τὴν *κοινωνικὴν αὐτήν*,
παρασκευάσει, νῦν, ἀγὼν πολύμοχθος·
ἀγὼν δ' ἀπηλλαγμένος κι' ἀνεξάρτητος
τῆς δεσποτείας τῶν ἀρχαίων τῶν μορφῶν·
μορφῶν ἀπὸ πολλοῦ ἤδη, νεκρῶν· καὶ δή,
διὰ παντὸς παρελθουσῶν ἤδη αὐτῶν
σὺν τῷ πολιτισμῷ, ἀφ' οὗ ἐπήγασαν.

Εἴθε ἡ γενεὰ ἡμῶν ἀπαλλαγῇ
τῆς ἐπαράτου νόσου ὅ,τι τάχιον,
τῆς ἐθνοκτόνου τῆς μιμήσεως αὐτῆς,
ἣν γάγγραιναν τοῦ μυελοῦ ἐκάλεσαν·
ἐξάντλησιν καὶ στείρωσιν τοῦ πνεύματος
φιλόσοφοι διαπρεπεῖς, διάσημοι
ἐν τῇ χορείᾳ τῶν σοφῶν. Ἡ γενεὰ
ἡμῶν σφριγῶσ' *ἀδέσμευτος* τότε *εὐθύς*,
θὰ συνεχίσῃ ἔνθους τὸ περίβλεπτον
καὶ ἔνδοξον αὐτὸ καὶ ἀπαράμιλλον
ἀρχαῖον παρελθόν, ἐπιδιώκουσα
πρωτοτυπίαν εἰς τὰς ζώσας τὰς μορφάς,
εἰς ἰδεῶδες, οἷον τὸ τῆς φύσεως,
ὡς οἱ προπάτορες ἡμῖν, ἐδίδαξαν·
καὶ Δωριεῖς καὶ Αἰολεῖς καὶ Ἴωνες·

καὶ ὡς οἱ καλλιτέχναι πράττουν, ἄλλως τε,
ὅλων τῶν ἐποχῶν καὶ ὅλων τῶν ἐθνῶν,
ἐκ τοῦ *Ἀπείρου* ἀρυόμενοι τροφήν,
ἰδανισμὸν *ἐκεῖθεν* ἐμπνεόμενοι,
ἐκεῖθεν ἐκμυζῶντες ὅ,τι τέλειον,
εἰς τὰ κλεινά, τ' ἀθάνατα τὰ ἔργα των.
Εἰς κόρακας ἡ μίμησις· *ὁ ζῶν Θεός·*
ἡ ζῶσα φύσις· ἡ ἀγνάς, ἑκάστοτε,
παρθένους τὰς μορφάς, *σφριγώσας* δέ,
καθ' ὕλην τε καὶ εἶδος δαψιλεύουσα.

Τὰς ἀληθείας ταύτας διετράνωσαν
φιλόσοφοι καὶ γλωσσολόγοι ἔξοχοι,
οἰκτείροντες τὴν τύφλωσιν γραμματικῶν,
ἀφιλοσόφων ὅλως· τέχνης ἀδαῶν·
σχολαστικῶν *ἀμεταπείστων*, οἵτινες
τὸ πνεῦμα *ὀλεθρίως ὑπεδούλωσαν*,
εἰς τὰς ἀρχαίας τοῦ ἀττικισμοῦ μορφάς·
καὶ ὅπερ, ἤδη, διερχόμενον μεστὴν
κινδύνων ἐποχήν, *ἐκτάκτως* κρίσιμον,
ἄλλως δὲ ἐποχὴν αὐτὴν *ζυμώσεως*
καὶ παλιγγενεσίας ἐθνικῆς, ἀντὶ
δουλείας οἱουδήποτε, ἔστω, φραγμοῦ,
κωλύοντος αὐτὸ εἰς τὴν ἀνάπτυξιν,
εὐχῆς θὰ ἦτο ἔργον πλέον, ν' ἀφεθῇ,
ὅλως εἰς τὰς ἐμπνεύσεις του ἀδέσμευτον,
ἵνα ἐλεύθερον τυγχάνον, δυνηθῇ
νὰ συνεγίσῃ, οὕτω, *τὸ μεγαλουργὸν*
καὶ ἔνδοξον ἐκεῖνο παρελθὸν αὐτοῦ,
μὲ μέλλον, ὅπερ ἤδη, θὰ ἠδύνατο
λαμπρὸν ν' ἀναδειχθῇ, εἰς χρόνους φωτεινούς,
οἷοι αὐτοί, εἰς οὓς ἡμεῖς ἐτύχομεν,
καθ' οὓς ὁ *Λόγος ἄργει καὶ ἰδανικὸν*
ἡ τοῦ Ἀπείρου καλλονή, ἧς αἱ μορφαί,
μορφαὶ πνευματικαί· μορφαὶ οὐράνιαι.

Ὡς ἐκ τοῦ ζήλου ν' ἀναστήσῃ τὰς μορφὰς
τῆς γλώσσης, τὰς ἀρχαίας τὰς συνθετικάς,
τὸ νὰ ζητῇ νὰ ἐκριζώσῃ ὁ καθείς,
τῆς ἀναλύσεως τὸ πνεῦμα τὸ σοφόν,
χιλιετῆ τὸν βίον καὶ ἐπέκεινα,
ἐν τῇ μορφῇ τῇ νέᾳ ἤδη ἀριθμοῦν,
εἶναι μωρόν, μωρότατον ἐγχείρημα,
ἀνατροπὴ τῆς ἱστορίας προφανής,
ἥτις εὑρύνει τὴν διάστασιν γραπτῆς
καὶ λαλουμένης γλώσσης εἰς ἐπ' ἄπειρον,
διαιωνίζουσα οἰκτρῶς τὴν τοῦ λαοῦ
ἀμάθειαν· καὶ δὴ παρεμποδίζουσα
τὴν πρόοδον τοῦ γένους τοῦ πολυπαθοῦς.
Κενοσπουδία, ἄλλως, ὅλως ἄπρακτος·
καὶ παραλογισμός, συγχρόνως ἔξαλλος
τὸ νὰ ἐπιχειρῶμεν τὴν ἀνάστασιν
μορφῶν διὰ παντὸς παρελθουσῶν, σκαιῶς
εἰς νόμους ἀντιπράττοντες τῆς φύσεως,
δι' ὧν ἰδανικεύεται, ἐπ' ἄπειρον,
ἐκ τοῦ θανάτου, ἐν τῇ πλάσει, ἡ ζωή,
εἰς τὸ τοῦ χρόνος καὶ τοῦ χώρου ἀχανές,
τὸ *ἄναρχον καὶ ἀτελεύτητον* αὐτό,
ὅπερ ὁ *Ἕλλην ἄπειρον* ἐκάλεσεν.

Ἐξάντλησις καὶ στείρωσις τοῦ μυελοῦ
καὶ πώρωσις τοῦ πνεύματος, ἡ μίμησις.
Ἀντιγραφή· δουλεία· ἔργον ταπεινόν·
ἀφανισμὸς τῆς τέχνης· θάνατος· φθορά.

Καὶ πράγματι ἡ ποίησις ὑστέρησεν,
ἐπὶ αἰῶνας ἐν Ἑλλάδι, μέχρις οὗ,
ὁ Ἕλλην, εἰς τὰ ὄρη ἀναλφάβητος,
ᾄδει εἰς γλῶσσαν *φυσικὴν* τὰ πάθη του
καὶ τ' ἄνθη τὰ ποιητικὰ ἐφάνησαν,
ἐν ἀφθονίᾳ αὖθις εἰς τὴν τάλαιναν
τὴν γῆν, ἥτις ἡ πρώτη τὰ παρήγαγεν,
εἰς παναρχαίας καὶ ἀρχαίας ἐποχάς,
ὅτε ἡ φοβερὰ ἡ νόσος ἄγνωστος
ἐτύγχανεν, ὡς νῦν, εἰς τὸν ἁρματωλόν,
τὸν ἄξεστον αὐτὸν καὶ ὅλως ἀμαθῆ,
τὸν ἀπαράμιλλον, ἐν τούτοις, ἀοιδόν.

(ἕπεται τὸ τέλος)

EDMONDO DE AMICIS

Ο ΚΟΜΗΣ ΚΑΒΟΥΡ

Ὀφείλεις νὰ κάμῃς τὴν περιγραφὴν τοῦ μνημείου τοῦ ἐγερθέντος πρὸς τιμὴν τοῦ κόμητος Καβούρ. Δύνασαι νὰ κάμῃς αὐτήν. Ἀλλὰ ποῖος ὑπῆρξεν ὁ κόμης Καβούρ, δὲν δύνασαι τώρα νὰ ἐννοήσῃς. Ἐπὶ τοῦ παρόντος μάθε τὰ ἑξῆς· οὗτος ἦτο ἐπὶ πολλὰ ἔτη ὁ πρωθυπουργὸς τοῦ Πεδεμοντίου, εἶναι ἐκεῖνος ὅστις ἀπέστειλε τὸν στρατὸν τοῦ Πεδεμοντίου εἰς Κριμέαν, ἵνα διὰ τῆς νίκης τῆς Τσερνάγιας ἀναστηλώσῃ τὴν στρατιωτικὴν ἡμῶν δόξαν, τελείως καταπεσοῦσαν διὰ τῆς ἥττης τῆς Νοβάρης· εἶναι ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος κατώρθωσε νὰ κατέλθωσιν ἐκ τῶν Ἄλπεων ἑκατὸν πεντήκοντα χιλιάδες Γάλλοι, ἵνα ἀποδιώξωσιν ἐκ τῆς Λομβαρδίας τοὺς Αὐστριακούς· εἶναι ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος διώκει τὴν Ἰταλίαν κατὰ τὴν κρισιμωτέραν περίοδον τῆς ἡμετέρας ἐπαναστάσεως, ὅστις κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους ἔδωκε τὴν μεγαλειτέραν ὤθησιν εἰς τὸ ἱερὸν ἔργον τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν ἑνότητος διὰ τοῦ σπινθηροβολοῦντος πνεύματος, διὰ τῆς ἀδιασείστου ἐγκαρτερήσεως καὶ τῆς ὑπερανθρώπου ἐργατικότητος αὐτοῦ. Πολλοὶ στρατηγοὶ διῆλθον ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης τρομερὰς ὥρας, ἀλλ' ἐκεῖνος διῆλθεν ἀκόμη τρομερωτέρας εἰς τὸ σπουδαστήριόν του, τρέμων ἐπὶ τῇ ἰδέᾳ, ὅτι τὸ μέγα αὐτοῦ ἔργον δύναται ἀπὸ μιᾶς στιγμῆς εἰς ἄλλην νὰ μεταβληθῇ εἰς ἐρείπια, ὅπως σαθρὸν οἰκοδόμημα εἰς τὴν πρώτην τοῦ σεισμοῦ δόνησιν. Αἱ ὧραι, αἱ νύκτες τῶν ἀγώνων καὶ τῶν στενοχωριῶν, συνετέλεσαν εἰς τὴν ἐπισκότησιν τοῦ ἰσχυροτάτου πνεύματος καὶ ἔδωκαν εἰς τὴν καρδίαν τραῦμα καίριον. Ἡ κολοσσιαία αὕτη ἐργασία εἰς ἐποχὴν θυελλώδη ἐσυντόμευσε τὸν βίον αὐτοῦ κατὰ εἴκοσι ἔτη. Καὶ ὅμως καταβιβρωσκόμενος ὑπὸ τοῦ πυρετοῦ, ὅστις ἔμελλε νὰ φέρῃ αὐτὸν εἰς τὸν τάφον, ἠγωνίσθη ἀκόμη ἀπεγνωσμένως πρὸς τὴν ἀσθένειαν, ἵνα δυνηθῇ νὰ ἐργασθῇ ὑπὲρ τῆς πατρίδος του.— Παράδοξον, ἔλεγε περίλυπος κατὰ τὰς τελευταίας στιγμάς του, δὲν ἠξεύρω πλέον νὰ ἀναγνώσω, δὲν δύναμαι πλέον νὰ ἀναγνώσω, ἐνῶ δὲ ὑφίστατο ἀφαίμαξιν καὶ ὁ πυρετὸς ηὔξανεν, ἐσυλλογίσθη τὴν

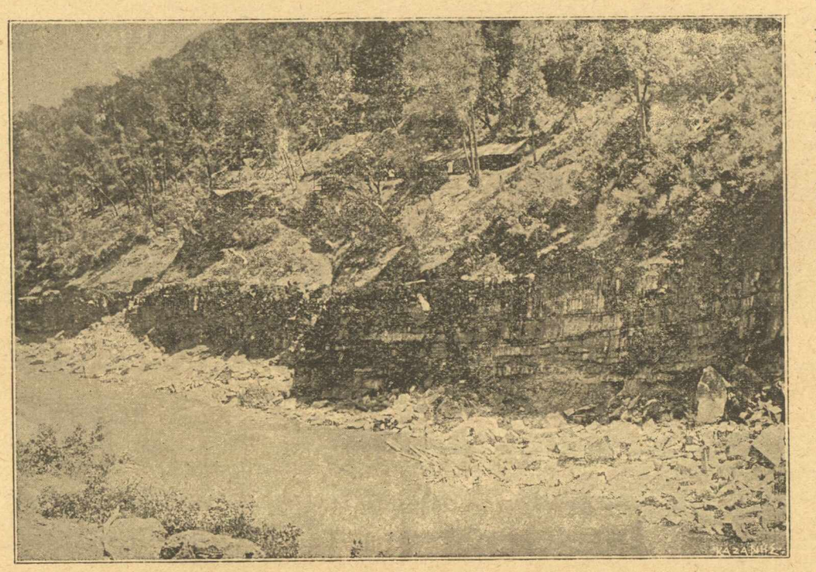

Λουτρὰ Κρεμαστῶν ἐν τῷ Ἀχελῴῳ (Εὐρυτανίας)

πατρίδα του καὶ εἶπε προστακτικῶς: Κάμε με καλά, ὁ νοῦς μου ἐπισκοτίζεται, ἔχω ἀνάγκην ὅλων τῶν διανοητικῶν μου δυνάμεων, ἵνα φέρω εἰς πέρας ἔργα σπουδαῖα. Ὅτε δὲ εὑρίσκετο εἰς τὸν ἔσχατον κίνδυνον καὶ ὁλόκληρος ἡ πόλις ἦτο εἰς κίνησιν καὶ ὁ βασιλεὺς ἵστατο παρὰ τὴν κλίνην του, εἶπε μετὰ μεγάλης δυσκολίας: Ἔχω, Κύριε, πολλὰ νὰ σοὶ εἴπω, πολλὰ νὰ σοὶ δείξω, ἀλλ' εἶμαι ἀσθενής, δὲν δύναμαι, δὲν δύναμαι·—καὶ ἦτο ἀπαρηγόρητος. Καὶ τὰ παραληρήματα τοῦ πυρετοῦ εἶχον ὡς ἀντικείμενον τὰς ὑποθέσεις τοῦ κράτους, τὰς νέας ἰταλικὰς ἐπαρχίας, αἵτινες ἠνώθησαν μὲ ἡμᾶς καὶ πολλὰ ἄλλα πράγματα τὰ ὁποῖα ἔμενον ἀνεκτέλεστα. Ὅτε δὲ κατέλαβεν αὐτὸν ἰσχυρὸς παροξυσμός, ἐφώναζε, διακοπτόμενος ὑπὸ τρομεροῦ ἄσθματος. Παιδαγωγήσατε τὴν νεότητα,—παιδαγωγήσατε τὴν νεότητα,—διοικήσατε μετὰ δικαιοσύνης.—Ὁ παροξυσμὸς ηὔξανεν, ὁ θάνατος κατελάμβανεν αὐτὸν καὶ αὐτὸς διὰ θερμῶν λόγων προεκάλει τὸν στρατηγὸν Γαριβάλδην μετὰ τοῦ ὁποίου εὑρίσκετο εἰς διαφωνίας, καὶ τὴν Βενετίαν καὶ τὴν Ῥώμην, αἵτινες δὲν εἶχον εἰτέτι ἐλευθερωθῆ· προεφήτευε τὸ μέλλον τῆς Ἰταλίας καὶ Εὐρώπης· ὠνειρεύετο ἐχθρικὰς ἐπιθέσεις, ἠρώτα ποῦ εὑρίσκονται τὰ διάφορα τάγματα καὶ οἱ στρατηγοί, ἔτρεμεν ἀκόμη δι' ἡμᾶς διὰ τὸν λαόν του. Ὁ μέγας πόνος ἦτο ὄχι ὅτι ἠσθάνετο τὴν ζωήν του σβυνομένην, ὅτι ἔμελλε νὰ ἀφήσῃ ἀπροστάτευτον τὴν πατρίδα του, ἡ ὁποία ἐγνώριζεν, ὅτι εἶχεν ἀκόμη τὴν ἀνάγκην του καὶ χάριν τῆς ὁποίας εἰς ὀλίγα ἔτη κατέφαγε τὴν θαυμασίαν δύναμιν μιᾶς φύσεως ὅλως ἀσυνήθους.—Ἀπέθανε μὲ τὸν ἀλαλαγμὸν τῆς μάχης εἰς τὸ στόμα καὶ ὁ θάνατός του ὑπῆρξε μέγας, ὅπως ἡ ζωή του.—Καὶ τώρα δύνασαι Ἐρρῖκε νὰ φαντασθῆς, τί εἶναι ἡ ἐργασία ἡ ἰδική μας, ἡ ὁποία μᾶς φαίνεται τόσον κουραστική, τί εἶναι αἱ λύπαι, αὐτὸς ὁ θάνατος ἡμῶν, ἐν συγκρίσει πρὸς τοὺς κόπους, τὰς μεγάλας φροντίδας, τὴν τρομερὰν ἀγωνίαν τοῦ θανάτου τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων, ἐπὶ τῆς καρδίας τῶν ὁποίων κεῖται ὁλόκληρος κόσμος. Συλλογίζου τοῦτο, υἱέ μου, ὅταν διέρχεσαι πρὸ τοῦ μαρμαρίνου ἀγάλματος καὶ ἡ καρδία σου ἂς ἀναφωνῇ.—Δόξα!

Μ. Σακελαρόπουλος.

Πές μου ποῦνε ὁ πατέρας σου.
Νὰ πάω νὰ τὸν γνωρίσω,
Νὰ πάω νὰ σὲ ζητήσω;
Ὁ ἄραχνος πατέρας μου
Κοιμᾶται αἰώνιον ὕπνο,
Δὲν εἶνε πιά στὸν ξύπνο.
Ἄχ, πές μου ποῦνε ἡ [μάνα σου
Νὰ πάω νὰν τὴ γνωρίσω,
Νὰ πάω νὰ σὲ ζητήσω;
Ἡ ἄραχνη μανοῦλα μου
Κοιμᾶται αἰώνιον ὕπνο,
Δὲν εἶναι πιὰ στὸν ξύπνο
Ἄχ, πές μου ποῦν' τ' ἀ- [δέρφια σου
Νὰ πάω νὰν τὰ γνωρίσω,
Νὰ πάω νὰ σὲ ζητήσω;
Τ'ἀδέρφια μου τ'ἀράθυμα
Κι' ἀδικορφανεμένα,
Εἶνε μακριὰ στὰ ξένα
Ἄχ, ἔλα τότες, κόρη μου,
Νὰ ζήσουμεν ἀντάμα
Κί' ἄσε τὸ μαῦρο κλάμμα,
Μὲ τὴ θερμὴν ἀγάπη μου
Γιὰ πάντα θὰ σὲ ζώσω,
Στ'ἀστέρια θὰ σὲ ὑψώσω.

Σ. Σκίππς

GREYDE - MAUPASSANT

ΕΚΔΙΚΗΣΙΣ

Ἡ χήρα τοῦ Παύλου Σαβερίνη κατῴκει ἐν ἀπομονώσει μετὰ τοῦ υἱοῦ αὐτῆς ἔν τινι μικρᾷ οἰκίᾳ εἰς τὰ προάστεια τοῦ Βονιφατίου. Ἡ πολίχνη, κειμένη ἐπί τινος προεκτάσεως τοῦ ὄρους, περιωρίζετο εἰς τὰς ὑψηλοτέρας ἀπὸ τῆς θαλάσσης θέσεις καὶ εἶχεν ἔναντι αὐτῆς τὴν μεγάλην φάραγγα τοῦ ὄρους ἀπολήγουσαν εἰς ἀπόκρημνον ἀκρωτήριον. Ἐπὶ τοῦ παλλεύκου ὄρους τὸ ἄθροισμα τῶν οἰκιῶν ἀποτελεῖ ἐκτεταμένην κηλῖδα ἔτι λευκοτέραν. Αἱ οἰκίαι αὗται ὁμοιάζουσι πρὸς φωλεὰς ἀγρίων πτηνῶν, ἐσφηνομένας ἐπὶ τοῦ βράχου ἐκείνου, ὅστις ὑπερκείμενος τῆς φοβερᾶς διόδου ἐμποιεῖ τὸν τρόμον εἰς τὰ κατὰ τύχην πλανηθέντα πλοῖα. Ὁ ἄνεμος ἀκαταπαύστως συνταράσσει τὴν θάλασσαν πλήττει τὴν γυμνὴν ἀκτὴν τὴν ὁσημέραι ὑπὸ τῶν κυμάτων λειαινομένην. Ἀπέρχεται ὡς κατακτητὴς εἰς τὴν φάραγγα καὶ ἐκριζοῖ τὰ ὀλίγα ἐναπομείναντα ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν βραχωδῶν πλευρῶν δένδρα. Τὰ ἀφρώδη κύματα σφενδονιζόμενα ἐπὶ τῶν μελαινῶν προεξοχῶν τῆς ἀκτῆς, φαίνονται μακρόθεν ὡς ράκη

λινῶν ὑφασμάτων ἀναπηδῶντα καὶ παλλόμενα ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης.

Ἡ κατοικία τῆς χήρας Σαβερίνη, κειμένη ἐπὶ τῆς ἀποκρήμνου ἀκτῆς, εἶχε τὰ παράθυρα αὐτῆς ἐστραμμένα πρὸς τὸν ἀγριωπὸν ἐκεῖνον ὁρίζοντα. Ἔζη μετὰ τοῦ υἱοῦ της Ἀντωνίου καὶ ἀγαπητοῦ κυνὸς Σεμιλάντου, ὑψηλοῦ καὶ σχεδὸν ἀσάρκου, ἀνήκοντος εἰς τὸ γένος τῶν ποιμενικῶν φυλάκων, καὶ χρησιμεύοντος διὰ τὴν θήραν τοῦ Ἀντωνίου. Νύκτα τινὰ μετά τινα ἔριδα ὁ Ἀντώνιος Σαβερίνη ἐφονεύθη ὑπὸ τοῦ ἐνεδρεύσαντος Νικολάου Ραβολάτου διὰ πλήγματος μαχαίρας Ὅταν ἡ γραῖα μήτηρ εἶδε τὸ πτῶμα τοῦ υἱοῦ της, ὅπερ τῇ ἐκόμισαν διαβάται, οὐδόλως ἐξεδήλωσε τὴν φρικώδη αὐτῆς λύπην διὰ θρήνων καὶ δακρύων, ἀλλ' ἔμεινεν ἐπὶ πολὺ ἀκίνητος ἀτενίζουσα τὸν νεκρόν· ἔπειτα, ἐκτείνουσα τὴν ἐρρυτιδωμένην αὐτῆς χεῖρα ἐπὶ τοῦ πτώματος, ὡρκίσθη ἐκδίκησιν. Ἀπεμάκρυνε πάντας μεθ' ὑπερόχου ἀταραξίας καὶ ἀπεσύρθη εἴς τι δωμάτιον μετὰ τοῦ νεκροῦ τοῦ φονευθέντος καὶ τοῦ ἀπαισίως κράζοντος κυνός. Τὸ ζῷον τοῦτο ὑλάκτει διαρκῶς ὑπὸ τὴν νεκρικὴν κλίνην, ἔχον τὴν δασύτριχα αὐτοῦ οὐρὰν μεταξὺ τῶν σκελετωδῶν σκελῶν του. Δὲν ἐκινεῖτο πλειότερον τῆς μητρὸς, ἥτις κεκλιμένη ἐπὶ τοῦ σώματος μετ' ἀπλανῶν ὀφθαλμῶν. κατεβιβρώσκετο ὑπὸ τῶν ἀφανῶν δακρύων.

Ὁ νεκρὸς κείμενος ὕπτιος ἔφερε τὸ διάτρητον κατὰ τὸ στῆθος ἔνδυμα κατεσπιλωμένον ὑπὸ κηλίδων αἵματος. Ἡ γραῖα μήτηρ παράφρων σχεδὸν ἐπὶ τῇ ἀπροσδοκήτῳ συμφορᾷ ἤρχισε νὰ τῷ ὁμιλῇ ὡς νὰ ἦτο εἰς τὴν ζωήν. Ὁ κύων ἀκούσας τὴν φωνὴν αὐτῆς ἐσιώπησε.

— Μὴ ἀνησύχει, θὰ ἐκδικήσω τὸν φόνον σου, μικρέ μου, παιδί μου, τέκνον μόυ! Κοιμήθητ ἐν ἀταοαξίᾳ καὶ ἐγὼ θὰ φροντίσω νὰ ἐκδικηθῶ. Ἀκούεις. Ἡ μήτηρ ὑπισχνεῖται! Καὶ γνωρίζεις πολὺ καλῶς ὅτι ἡ μήτη, τηρεῖ πάντοτε τὸν λόγον αὐτῆς.

Ἔπειτα ἔκλινε βραδέως ἐπ' αὐτοῦ, προσκολλῶσα τὰ ψυχρὰ αὐτῆς χείλη ἐπὶ τῶν ἔτι ψυχροτέρων τοῦ πτώματος. Ὁ Σεμιλάντος ἤρξατο τῶν θρηνωδῶν αὐτοῦ ὑλακῶν. Ἔμειναν ἐκεῖ ἀμφότεροι, γυνὴ καὶ κύων μέχρι τῆς πρωΐας. Ὁ Ἀντώνιος Σαβερίνης ἐκηδεύθη τὴν ἑπομένην καὶ οὐδεὶς πλέον ὡμίλησε περὶ αὐτοῦ εἰς τὸν Βονιφάτιον.

Οὔτε ἀδελφὸν κατέλιπεν οὔτε συγγενεῖς ἄλλους. Οὐδεὶς εὑρίσκετο διὰ τὴν ἐκδίκησιν τοῦ προώρου αὐτοῦ θανάτου. Ἡ μήτηρ μόνη ἐσκέπτετο νυχθημερὸν περὶ αὐτοῦ. Ἐκ τοῦ ἄλλου μέρους τῆς φάραγγος, ἔβλεπεν ἀπὸ πρωΐας μέχρις ἑσπέρας λευκήν τινα κηλῖδα ἐπὶ τῆς ἀκτῆς. Εἶναι μικρὸν χωρίον τῆς Σαρδηνίας, Λογκοσάρδον ὀνόματι, ἔνθα ἐγνώριζεν ὅτι εἶχε καταφύγει ὁ Νικόλαος Ραβολάτος ὁ φονεὺς τοῦ υἱοῦ της.

Καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῆς ἡμέρας, θεωμένη τὸ χωρίον ἐκεῖνο διὰ τοῦ παραθύρου, ἐσκέπτετο τὴν ἐκδίκησιν. Πῶς ἦτο δυνατὸν ἄνευ ἀνδρικῆς χειρὸς νὰ ἐπιτύχῃ τοῦ ποθουμένου; Ἀλλ' εἶχεν ὑποσχεθῆ ἐνόρκως ἐπὶ τοῦ πτώματος καὶ ἔπρεπε νὰ ἐξεύρῃ μέσον τι Δὲν ἠδύνατο νὰ λησμονήσῃ οὔτε κἂν νὰ ἀναμείνῃ. Ἀλλὰ τί νὰ πράξῃ; Τὴν νύκτα ἄϋπνος διετέλει ἐν διαρκεῖ ἐξάψει, μὴ δυναμένη νὰ ἡσυχάσῃ οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν καὶ ἀκαταπαύστως μηχανωμένη διάφορα σχέδια. Ὁ κύων πρὸ τῶν ποδῶν αὐτῆς ὕπνωττε καὶ ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ὑψῶν τὴν κεφαλὴν ὑλάκτει διατόρως. Ἀφ' ὅτου ὁ κύριός του ἐξηφανίσθη εἶχε συνηθίσει εἰς τὰς παρατεταμένας ὑλακάς, αἰσθανόμενος καὶ αὐτὸς τὴν ἀπαρηγόρητον θλῖψιν.

Νύκτα τινὰ καθ' ἣν ὁ Σεμιλάντος ἤρχιζε νὰ θρηνῇ, ἡ μήτηρ αἴφνης συνέλαβε σχέδιον ἀγρίας καὶ περιέργου ἐκδικήσεως. Μέχρι τῆς πρωΐας εἶχεν ἤδη ὡριμάσει ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ αὐτῆς ἡ ἰδέα ἐκείνη· ἔπειτα, ἐγερθεῖσα τῆς κλίνης κατὰ τὸ λυκαυγὲς μετέβη εἰς τὸν πλησίον κείμενον ναΐσκον. Προσηυχήθη, πίπτουσα πρηνὴς ἐπὶ τοῦ λιθοστρώτου, τύπτουσα τὸ στῆθος αὐτῆς πρὸ τοῦ Θεοῦ, ἱκετεύουσα αὐτὸν μετὰ λυγμῶν νὰ ἔλθῃ εἰς βοήθειάν της, νὰ δώσῃ δύναμιν εἰς τὸ γεγηρακὸς αὐτῆς σῶμα διὰ νὰ φέρῃ εἰς πέρας τὸ σχέδιον τῆς ἐκδικήσεως. Ἐξελθοῦσα τοῦ οἰκίσκου ἔσπευσεν εἰς τὴν οἰκίαν. Εἶχεν εἰς τὴν αὐλὴν αὐτῆς πεπαλαιωμένον τινὰ ὑπερμεγέθη πίθον ἀπὸ τοῦ ὁποίου τὸ σεσηπὸς ὕδωρ ἔρρεε κατὰ σταγόνας ἐπὶ μῆνας· ἐξεκένωσεν αὐτὸν καὶ ἐστύλωσεν ὄρθιον ἐπὶ τοῦ ἐδάφους διὰ λίθων καὶ πασσάλων· ἔδεσε κατόπιν τὸν Σεμιλάντον ἐντὸς τῆς φωλεᾶς ἐκείνης καὶ ἐπανῆλθεν εἰς τὸ δωμάτιον αὐτῆς. Ἐβημάτιζεν ἄνευ διακοπῆς ἐν τῷ δωματίῳ, ἔχουσα τὸ βλέμμα προσηλωμένον ἐπὶ τῆς ἀκτῆς τῆς Σαρδηνίας ἔνθα κατῴκει ὁ δολοφόνος. Ὁ κύων καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν καὶ τὴν νύκτα ὑλάκτει πενθίμως. Τὴν ἑπομένην πρωΐαν ἡ γραῖα ἔφερεν αὐτῷ ὕδωρ εἰς πήλινον δοχεῖον, ἀλλὰ τροφὴν καὶ ζωμὸν οὐδαμῶς, Ἡ ἡμέρα παρήρχετο. Ὁ Σεμιλάντος κεκμηκώς, ἐκοιμᾶτο. Τὴν μεθεπομένην, εἶχε τοὺς ὀφθαλμοὺς λάμποντας, τὸ τρίχωμα ἠνωρθωμένο καὶ τὸ στόμα αὐτοῦ προσκεκολλημένον ἐπὶ τῆς ἀλύσεως. Ἡ γραῖα ἀφῆκεν αὐτὸν ἄνευ τροφῆς. Τὸ ζῷον ἐκινεῖτο σπασμωδικῶς καὶ ἐρρήγνυε κραυγὰς βραγχνώδεις. Ἡ νὺξ ἐπῆλθε καὶ παρῆλθε καὶ ἡ γραῖα δὲν ἔφερεν αὐτῷ τροφήν. Τέλος τὴν ἄλλην πρωΐαν ἡ μήτηρ Σαβερίνη μετέβη παρὰ τῷ γείτονι, ζητοῦσα δύο δέσμας ἀχύρων. Ἔλαβε παλαιά τινα φορέματα, ἅτινα ἐφόρει ὁ γέρων σύζυγός της καὶ ἐπλήρωσεν αὐτὰ ἀχύρων, διὰ νὰ φαίνωνται ὡς ἀνθρώπινον σῶμα. Ἐμπήξασα ἐντὸς τοῦ ἐδάφους ράβδον τινα, πρὸ τῆς φωλεᾶς τοῦ Σεμιλάντου, ἔδεσεν ἐπ' αὐτῆς τὸ ἀνδρείκελον. Ἔπειτα ἐχρωμάτισε τὸ πρόσωπον ἐπὶ δέματός τινος λινοῦ ὑφάσματος.

Ὁ κύων ἔκπληκτος ἠτένιζε τὸν ἀχύρινον ἐκεῖνον ἄνθρωπον καὶ ἐσίγα, καίτοι θνήσκων τῆς πείνης. Τότε ἡ γραῖα ἠγόρασε παρὰ τοῦ ἀλλαντοπώλου ἐκτεταμένον τεμάχιον ἀλλᾶντος μέλανος. Ἤναψε διὰ ξύλων πυρὰν ἐν τῇ αὐλῇ πρὸ τῆς φωλεᾶς καὶ ἔψηνε τὸν ἀλλᾶντα. Ὁ Σεμιλάντος, ἀλλόφρων, ἐπήδα καὶ ἐξέβαλλεν ἀφρούς, τὸ βλέμμα αὐτοῦ ἔχων προσηλωμένον ἐπὶ τοῦ τρίζοντος κρέατος, τοῦ ὁποίου ἡ κνίσσα εἰσήρχετο εἰς τὴν κενὴν αὐτοῦ κοιλίαν. Μετὰ ταῦτα ἡ μήτηρ λαμβάνουσα εἰς τὰς κατεσκληκυίας αὐτῆς χεῖρας τὸν καπνίζοντα ἀλλᾶντα ἤρξατο περιελίσσουσα τὸν λαιμὸν τοῦ ἀνδρείκελου δι' αὐτοῦ. Ὅταν ἐτελείωσεν, ἔλυσε τὸν κύνα.

Δι' ἑνὸς γιγαντιαίου ἅλματος τὸ ζῷον ἔδηξε τὸν λαιμὸν τοῦ ἀχυρίνου ἀνθρώπου, καί, πατῶν ἐπὶ τῶν ὤμων κατεκερμάτισεν αὐτόν. Ἔπεσε κρατῶν ὑπερμέγεθες τεμάχιον ἐκ τῆς λείας αὐτοῦ, ἔπειτα πάλιν ὥρμησεν ἐκ νέου, ἀπέσπασε τεμάχιά τινα τῆς τροφῆς καὶ ἐν παραφορᾷ ὑλάκτησε γηθοσύνως. Ὕψωσε τὸ πρόσωπον. ἄγριον ἀπὸ τῆς βρώσεως τοῦ ἀρθόνου ἐκείνου κρέατος καὶ ἐξηπλώθη ἔπειτα χαμαὶ κορεσθέν. Ἡ γραῖα ἀκίνητος καὶ ἄφωνος, παρετήρει τὸν κύνα μετ' ἀστράπτοντος βλέμματος. Μετὰ ταῦτα ἔδεσε πάλιν τὸ ζῷον, ἀφῆκεν αὐτὸ ἐπὶ διήμερον ἄσιτον, καὶ ἤρξατο ἐκ νέου τοῦ παραδόξου γυμνάσματος. Ἐπὶ τρεῖς μῆνας. συνείθισεν αὐτὸ

εἰς τὸ εἶδος τοῦ ἀγῶνος τούτου, εἰς τὴν κατ' ἀλλεπάλληλα δήγματα κατακτωμένην τροφήν. Δὲν ἔδενε πλέον τὸν σύντροφον αὐτῆς κύνα, ἀλλὰ δι' ἑνὸς κινήματος ἐδείκνυεν αὐτῷ τὸ ἀνδρείκελον πρὸς τὸ ὁποῖον ὥρμα μετὰ λύσσης πάντοτε. Συνείθισεν αὐτὸν εἰς τὸν ἄγριον σπαραγμὸν καὶ ἄνευ τῆς περὶ τὸν λαιμὸν ἑλκυστικῆς ἐκείνης τροφῆς. Καθ' ἣν στιγμὴν ἔβλεπε τὸ ἀνδρείκελον ὁ Σεμιλάντος ἔτρεμε, καὶ ἔστρεφε τὰ βλέμματα πρὸς τὴν γραῖαν ἥτις ἔλεγεν αὐτῷ, «ἔμπρὸς, ἐπάνω» διὰ φωνῆς διαπεραστικῆς, ὑψοῦσα τὸν δάκτυλον.

Ὅταν ἔκρινε τὸν χρόνον κατάλληλον διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἀπαισίας ἐκδικήσεως, ἡ μήτηρ Σαβερίνη, ἠγέρθη πρωΐαν τινα μετ' ἀσυνήθους ἀνησυχίας. Μεταμφιεσθεῖσα δὲ τάχιστα εἰς πτωχὸν χωρικὸν καὶ ἀκολουθουμένη ὑπὸ τοῦ κυνὸς διηυθύνετο πρὸς τὸ χωρίον Λογκοσάρδον. Ἐντὸς λινῆς πήρας εἶχε θέσει μέγα τεμάχιον ἀλλᾶντος. Ὁ Σεμιλάντος ἐνήστευεν ἀπὸ δύο ἡμερῶν. Ἡ γραῖα καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῆς πορείας ἐπλησίαζε τὴν πεπληρωμένην πήραν εἰς τὴν ῥίνα τοῦ κυνός, ὅστις ὀσφραινόμενος τὴν εὐώδη τροφὴν ἠρεθίζετο εἰς ἔπακρον. Εἰσῆλθον τέλος εἰς τὸ χωρίον, διανύσαντες εἰς ἐλάχιστον σχετικῶς χρόνον τὴν μεγάλην ἀπὸ τῆς οἰκίας αὐτῶν ἀπόστασιν. Παρουσιασθεῖσα ἡ χήρα Σαβερίνη πρύ τινος ἀρτοποιοῦ ἐζήτησε τὴν κατοικίαν τοῦ Νικολάου Ραβολάτου, ὅστις εἶχε ἀναλάβει ἐκ νέου τὸ παλαιὸν αὐτοῦ ἐπάγγελμα τοῦ ξυλουργοῦ. Ἡ γραῖα ὤθησε τὴν θύραν καὶ διὰ φωνῆς ὑποκρινομένης οἰκειότητα ἐφώναξεν.

—Αἴ Νικόλα!

Ἐκεῖνος ἐστράφη ἔκπληκτος μὴ ἀναγνωρίζων ἀνδρικὴν φωνὴν εἰς τὸν παράδοξον χωρικόν.

Τότε ἡ γραῖα ἀποταθεῖσα εἰς τὸν κύνα μετ' ἀστραπιαίας ἀποφάσεως ἀνεφώνησε.

—«Ἐμπρὸς ἐπάνω του»!

Τὸ ζῷον, ἔκφρον, ὥρμησε μετὰ λύσσης καὶ ἐδράξατο αὐτὸ ἀπὸ τοῦ λαιμοῦ. Ὁ Ραβολᾶτος ἔτεινε τὰς χεῖρας καὶ ἀπολέσας τὴν ἰσορροπίαν ἐκυλίσθη χαμαί. Ἐντός τινων δευτερολέπτων ὁ κύων ἀπέσπα κατὰ τεμάχια τὸν λαιμόν αὐτοῦ, μανιώδης ἐκ τῆς πείνης . . . Δύο γείτονες, ἱστάμενοι ἐπὶ τῆς θύρας τῆς οἰκίας αὐτῶν, ἐξεπλάγησαν ἰδόντες νὰ ἐξέρχηται τοῦ ἐργαστηρίου πτωχὸς γέρων μετά τινος μέλανος κυνὸς εἰς ὃν ὁ κύριός του ἔδιδεν ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν τεμάχια ἀλλᾶντος.

Ἡ γραῖα τὴν ἰδίαν νύκτα ἐπέστρεψεν οἴκαδε. Ἦτο ἡ μόνη νὺξ ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ προσφιλοῦς υἱοῦ της, καθ' ἣν ἐκοιμήθη ἐν ἀπολύτῳ ἠρεμίᾳ.

ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΚΗ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΠΟΙΗΤΟΥ

Τόρα, ὅτε πᾶσα ψυχικὴ κατάστασις μελετᾶται οἱονεὶ διὰ σμίλης καὶ ἀνατομικῆς λαβίδος, ὅτε συνεταυτίσθη ἡ φυσιολογία τοῦ ἐγκεφάλου μετὰ τῆς ψυχολογίας, δὲν θὰ ἦτο ἄκαιρον νὰ μελετηθῇ ἀπὸ τῶν στηλῶν τῆς «Ἰριδος» ἡ φυσιολογικὴ κατάστασις τῆς ποιητικῆς ψυχῆς, ἥτις ἐφυγαδεύθη μέχρις ἐξαφανίσεως σχεδὸν παρ' ἡμῖν, καὶ ἀντεκατέστη ὑπὸ παθολογικῆς τινος καταστάσεως.

Εἶνε μὲν ἀληθὲς ὅτι ἡ Ποίησις ἐγεννήθη διὰ τὴν παράστασιν τῶν συγκινήσεων, γενομένων αἰσθητῶν τόσον διὰ τῆς μελῳδίας τῶν στίχων καὶ τῶν τόνων καὶ τῶν μέτρων, ὅσον καὶ διὰ τῆς ἁρμονίας τῶν σκέψεων καὶ τῶν ἰδεῶν· εἶνε ἐπίσης ἀληθὲς ὅτι ἡ λυρικὴ ποίησις διὰ τῶν λεγομένων «γενικῶν ἀπόψεων» τῶν παγκοσμίων ἰδεῶν, ἐγείρουσα οὐχὶ τελείως ὡρισμένας συγκινήσεις, θέλγει ἰδίως ἕκαστον ἀναγνώστην ἀνευρίσκοντα ἑαυτὸν ἐν τῷ ἐκφραζομένῳ γενικῷ αἰσθήματι: Ἡ κυρίως ὅμως ποίησις ἐκφράζει δι' *ὡρισμένης* καὶ σαφοῦς μορφῆς συγκινήσεων, *ὡρισμένην* οὐσίαν σκέψεων καὶ ἰδεῶν, κατὰ τοῦτο διαφέρουσα τῆς μουσικῆς, ἀοριστίας αἰσθηματικῶν γενικοτήτων σαφῶς καὶ ἐνθουσιωδῶς συνήθως ἐκφραζούσης.

Ὡς διανοητικὴ λοιπὸν μορφὴ ἡ ποίησις, γενικεύουσα ἰδιαίτερα περιστατικὰ ἐμφανίζει γενικήν τινα ἄποψιν, ἥτις τόσον διὰ τῶν δρώντων προσώπων ἅτινα συμπαθοῦμεν, ὅσον καὶ διὰ τῆς διαδοχικῆς ἐξελίξεως τῶν γεγονότων, μᾶς συγκινεῖ καὶ μᾶς γοητεύει, μᾶς προξενεῖ ὀδύνην ἢ χαράν, ὡς ἐὰν ἡμεῖς αὐτοὶ πραγματικῶς νὰ ἐδρῶμεν. Ὑπὸ τὴν πρωταρχικὴν ταύτην τῆς ποιήσεως ἐμφάνισιν ἡ ἑλληνικὴ ποίησις εὑρίσκεται εἰς τὸ ὕψιστον σημεῖον τῆς ἀπ' αἰώνων παγκοσμίου ποιητικῆς παραγωγῆς. Ὁ δὲ Sergi εἰς τὴν Φυσιολογικήν του Ψυχολογίαν λέγει ὅτι οὐδέποτε εἶδεν εἰμὴ εἰς τὰ χορικὰ τῆς ἑλληνικῆς τραγῳδίας, καλλίτερον ἐκφραζόμενον τὸν χαρακτῆρα ἐκεῖνον δι' οὗ πάντοτε δύνανται νὰ προκαλῶσιν αἰσθητικὰς συγκινήσεις οὐχὶ συνήθεις, μὲ ὅλην τὴν ποικίλην διαφορὰν τῶν συνθηκῶν μεταξὺ ἡμῶν καὶ τῶν χρόνων τοῦ Αἰσχύλου, τοῦ Σοφοκλέους καὶ τοῦ Εὐρυπίδου, Ἐνθυμοῦμαι, λέγει, τὴν στιγμὴν ταύτην μεταξὺ τῶν θαυμασίων στίχων τοῦ Σοφοκλέους τὸν ἑξῆς στίχον τῆς Ἀντιγόνης:

Ἀντιγόνη. — Ἄκλαυτος, ἄφιλος, ἀνυμέναιος ἔρχομαι
Τὰν πυμάταν ὁδόν· οὐκέτι μοι τόδε
Λαμπάδος ἱρὸν ὄμμα
Θέμις ὁρᾶν ταλαίνα·
Τὸν δ' ἐμὸν πότμον ἀδάκρυτον
Οὐδεὶς φίλων, στενάζει,

Καὶ πόσους ἄλλους δὲν ἠδύνατο νὰ ἐνθυμηθῇ ὁ διακεκριμένος ἐπιστήμων καὶ συγγραφεὺς τῆς Ῥώμης.

Ἡ γενικὴ ἄποψις τῶν ποιητικῶν ἰδεῶν κυρίως ἐν τῷ δράματι μᾶς συγκινεῖ ἀμέσως διότι ἀμέσως ἐνδιαφερόμεθα εἰς τὴν τύχην αὐτῶν, ἐνσαρκουμένων εἰς τοὺς δρῶντας ἥρωας, διότι ἀμέσως καὶ εὐσυνειδήτως σχηματίζομεν τὴν γενικότητα τῶν ἰδεῶν πρὸς τὴν ἰδίαν ἡμῶν κατάστασιν. Καὶ γεννᾶται ἡ συμπάθεια, ὁ οἶκτος καὶ ὁ ἔλεος τοῦ Ἀριστοτέλους, γεννᾶται ἡ συμπαθητικὴ ὀδύνη, ὡς λέγει ὁ Sully, ἥτις ἐγείρουσα διὰ συνδυασμοῦ ἄλλα αἰσθήματα καὶ ἄλλας σχετικὰς σκέψεις, προκαλεῖ γενικὰς εὐχαρίστους ἐντυπώσεις καὶ μίαν ἡδονὴν γλυκεῖαν καὶ λεπτήν.

Διὰ νὰ προκληθῇ ὅμως ἡ ἐκπληκτικὴ αὕτη κατάστασις ἐν ἡμῖν, πρέπει ὁ ποιητὴς νὰ εἰσδύσῃ τόσον εἰς τὴν γενικὴν ἰδέαν, ὥστε νὰ χαθῇ ἐντὸς αὐτῆς, νὰ μετουσιωθῇ, νὰ γείνῃ ζῶσα καὶ παλλομένη αὐτῆς ἐνσάρκωσις, ἄδουσα καὶ φθεγγομένη.

Ἀλλὰ διὰ νὰ ἔχῃ τὴν δύναμιν νὰ ἀτενίσῃ τὴν γενικὴν ἰδέαν, δηλαδὴ τὸ ὡραῖον, τὸ ἀληθές, τὸ μέγα, νὰ τὸ διακρίνῃ ἐν ἑκάστῃ παρουσιαζομένῃ στιγμῇ, ἀπαιτεῖται διανοητικὴ πρῶτον ἀνάπτυξις καὶ αἰσθηματικὴ δεύτερον, τόσον μεγάλη, ὅσον μεγάλοι εἶνε οἱ ἀγῶνες οἱ ἀπαιτούμενοι ὅπως ὁ ποιητὴς μετουσιωθῇ εἰς τὴν γενικὴν ταύτην ἰδέαν, ὁπότε τὰ πλήθη καὶ οἱ ἐκλεκτοὶ συγκινοῦνται, τὸ ἔθνος δέ, ἡ φυλὴ καὶ ἡ ἀνθρωπότης ἐπαναλαμβάνει ἐν συγκινήσει τοὺς στίχους του, ἢ συνδέεται δι' ἑνὸς καὶ μό-

νου αἰσθηματικοῦ δεσμοῦ ἐπὶ τῇ θέᾳ τῶν δραμάτων του, ἢ ἐπὶ τῇ ἀναγνώσῃ τῶν ποιημάτων του.

Πρέπει ὁ ποιητὴς νὰ ἔρχεται ἀπὸ τῆς οὐσίας τῶν πραγμάτων, ἀπὸ τὴν ἐν αὐτοῖς ἐνυπάρχουσαν ἠθικὴν ἰδέαν, καὶ ἐν τῷ λυρισμῷ τῆς ἐμπνευσμένης προελεύσεώς του, ἀτενίζων πρὸς τὸ αἰωνίως καλὸν καὶ ἀληθὲς καὶ μέγα νὰ συγκλονῆται μὲ τὸν παλμὸν τῶν ἡρώων καὶ τὴν συγκίνησιν τοῦ ὑψηλοῦ, συγκίνησιν, ἥτις ὡς λέγει ὁ Carlyre, μὲ τὴν συναίσθησιν τοῦ ἡρωϊσμοῦ, εἶνε ὁ ὑψηλότερος προορισμὸς τοῦ ἀνθρώπου.

Ἀλλὰ διὰ νὰ εἶνε ὁ ποιητής, ἀγγελιαφόρος τόσων ὑψηλῶν συγκινήσεων, διὰ νὰ ἔχῃ τόσον ὑψηλὴν προέλευσιν καὶ ἀποστολήν, φαντάζεσθε, διὰ νὰ μᾶς συγκινήσῃ ἡμᾶς, τοὺς ἀνθρώπους τοῦ 20οῦ αἰῶνος, ὁποίαν ἐπιστημονικὴν μόρφωσιν, καὶ φιλοσοφικὴν γνῶσιν δὲον νὰ ἔχῃ ἐντός του. Ἰδιαιτέρως δὲ παρ' ἡμῖν εἶνε ἀλγεινότερον αἰσθητὴ ἡ ἔλλειψις αὕτη, ἥτις ἀντεκατέστη ὑπὸ ὑστερικῶν κραυγῶν καὶ πόθων, ὑπὸ ἀσαφῶν αἰσθηματικῶν ἀοριστιῶν, ὑπὸ νευρασθενικῶν σκέψεων καὶ ἀνοήτων ἰδεῶν.

Ὁ ποιητὴς ἰδίως ἀντιπροσωπεύει τὸ ἔθνος, τὴν φυλήν του ἢ τὴν ἐποχήν, καθ' ἣν ζῇ. Τοῦτο καθιστᾷ ἀκόμη βαναυσότερον ἀναγκαίαν τὴν ἐπιστημονικὴν πρακτικότητα, τὴν ποιητικὴν πραγματικότητα, τὴν γνῶσιν, τὴν ἀνάπτυξιν, τὴν σαφήνειαν καὶ τὴν αἰσθηματικὴν μόρφωσιν τοῦ ποιητοῦ, ὅστις ἔρχεται νὰ συγκινήσῃ ἔθνος τοιοῦτον, ὁποῖον τὸ ἰδικόν μας μὲ τοιοῦτον παρελθόν, καὶ μὲ τοιοῦτον ἀτυχῶς παρόν!

Ἡ *σαφὴς* μετουσίωσις τοῦ ποιητοῦ πρὸς τὴν γενικὴν ἰδέαν καὶ τὸ παγκόσμιον αἴσθημα, ὑπὸ τὴν καθολικὴν αὐτῶν ἁρμονικὴν μορφήν, ἡ ἀπαιτοῦσα *μόρφωσιν* διανοητικὴν καὶ ἠθικὴν καὶ αἰσθητικὴν βαθυτάτην καὶ μεγίστην ἀποτελεῖ τὴν μόνην φυσιολογικὴν ψυχολογίαν τοῦ ποιητοῦ, ὅστις αἰσθάνεται ἐντός του τὸν παλμὸν τῶν ἡρώων καὶ τὸ φῶς τῶν αἰωνίων συμβόλων. Ἄλλως, ἐὰν δὲν αἰσθάνεται εἰλικρινῶς καὶ σαφῶς ταῦτα, τοῦ συνιστῶ ὑγιεινὰς συνθήκας, γυμναστικὴν καὶ ψυχρολουσίαν καὶ ὀλίγα ἐμετικὰ κάρυα, — πέντε σταγόνας προ τοῦ φαγητοῦ.

Σ. Ι. Ζωγραφίδης.

Ο ΤΑΦΟΣ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΜΑΥΣΩΛΟΥ

ΕΝ ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΩι

Ὁ Κολοσσὸς τῆς Ρόδου, ὁ ναὸς τῆς Ἐφέσου, τὸ ἀριστούργημα τοῦ Φειδίου ἦσαν ἔργα τιμῆς ἀποδιδομένης ὑπὸ ὁλοκλήρου πόλεως εἰς ἰσχυροὺς θεούς. Τὸ Μαυσωλεῖον ὅμως δὲν ὀφείλεται εἰς τὴν εὐσέβειαν ἑνὸς λαοῦ ἀλλ' εἰς τὴν ἀγάπην μιᾶς γυναικός. Τὸ ἕβδομον αὐτὸ καὶ τελευταῖον θαῦμα τοῦ κόσμου διεγείρει ἐν ἡμῖν σήμερον κόσμον ἄλλων αἰσθημάτων.

Κατὰ τὸ πρῶτον ἥμισυ τοῦ τετάρτου π. Χ αἰῶνος τὸ μικρὸν βασίλειον τῆς Καρίας ἐν τῇ Μικρᾷ Ἀσίᾳ ἀπήλαυσε τελείας εὐημερίας ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τοῦ βασιλέως Μαυσώλου καὶ τῆς βασιλίσσης Ἀρτεμισίας. Ὁ Μαύσωλος οὐδὲν ἐν τῷ κόσμῳ ἠγάπα πλειότερον τῆς βασιλίσσης Ἀρτεμισίας, ἡ ὁποία ἐξ ἄλλου ἔζη μόνον διὰ νὰ λατρεύῃ τὸν Μαύσωλον. Ἀλλ' ὁ θάνατος, ὅστις προσβάλλει ἐξ ἴσου τὸν πτωχὸν ἐν τῇ καλύβῃ του καὶ τὸν πλούσιον εἰς τὸ μέγαρόν του, ἦλθε μίαν ἡμέραν καὶ ἐκτύπησε τὴν θύραν τῶν ἀνακτόρων τῆς Ἁλικαρνασσοῦ. Καὶ ὁ Μαύσωλος ἀπέθανε κατὰ τὴν νύκτα. Ἡ μεγάλη ὀδύνη τῆς Ἀρτεμισίας δὲν ἠμπόδισεν αὐτὴν νὰ φροντίσῃ, ὅπως ἡ κηδεία τοῦ συζύγου της γείνῃ μεγαλοπρεπής. Διότι ἐνόμιζον εἰς τὴν ἀρχαιότητα ὅτι ἡ μακαριότης τῆς ψυχῆς ἦτο μεγαλειτέρα ἐὰν ἡ κηδεία ἐγίνετο μεγαλοπρεπής. Καὶ ἡ Ἀρτεμισία δὲν ἠμέλησε τίποτε διὰ τὴν μακαριότητα αὐτὴν τῆς ψυχῆς τοῦ Μαυσώλου.

Πρὸς τούτοις ἀπεφάσισε νὰ ἐγείρῃ εἰς αὐτὸν μνημεῖον τὸ ὁποῖον διὰ μ σου τῶν αἰώνων θὰ διεκήρυσσε τὴν πίστιν τῆς ἀπαρηγορήτου χήρας αὐτοῦ. Πρὸ τοῦ λιμένος καὶ τῆς θαλάσσης, ἐπὶ τῆς μεγάλης πλατείας τοῦ Ἁλικαρνασσοῦ, ἀκριβῶς ἐν ᾧ τόπῳ εἶχε ταφῇ ὁ Μαύσωλος, ἡ Ἀρτεμισία ἀνήγειρε μεγαλοπρεπῆ τάφον, τὸ Μαυσωλεῖον. Ἡ Ἁλικαρνασσὸς ἦτο μεγάλη πόλις πλουσία εἰς ναοὺς καὶ μέγαρα. Ἀλλ' οὐδὲν τῶν οἰκοδομημάτων αὐτῶν ἠδύνατο νὰ συγκριθῇ πρὸς τὸ Μαυσωλεῖον. Ἡ θέλησις τῆς βασιλίσσης εἶχε φανῇ ἰσχυροτέρα τῆς πίστεως ἑνὸς ὁλοκλήρου λαοῦ.

Καταβεβλημένη ὑπὸ τῆς λύπης ἡ Ἀρτεμισία δὲν ἐξήρχετο τοῦ ἀνακτόρου της παρὰ μόνον διὰ νὰ βλέπῃ τὰς προόδους τῆς ἀνεγέρσεως τοῦ Μαυσωλείου, οἱ δὲ ὑπήκοοί της βλέποντες αὐτὴν διερχομένην μὲ τὴν μακρὰν πένθιμον ἀμφιεσίν της, ἠσθάνοντο βαθεῖαν πρὸς αὐτὴν συμπάθειαν.

Ἐν τούτοις ἡ Ἀρτεμισία θαυμάζουσα διὰ τῶν δακρυσμένων ὀφθαλμῶν της τὸ οἰκοδόμημα ἐσκέπτετο μετ' ἀνησυχίας ἐὰν θὰ ἔζη μέχρι τῆς ἀποπερατώσεώς του. Ἐδιπλασίαζε λοιπὸν τοὺς ἐργάτας, προσέθετε βοηθοὺς εἰς τοὺς γλύπτας καὶ τοὺς κοσμηματογράφους. Αἱ ἐργασίαι προὐχώρουν μετὰ πυρετώδους δραστηριότητος. τέλος τὸ Μαυσωλεῖον ἐπερατώθη Ἦτο δὲ τοῦτο οἰκοδόμημα τετράγωνον ὁμοιάζον πρὸς ναόν. Τὸ κατώτερον μέρος αὐτοῦ εἶχε μῆκος κατὰ μὲν τὴν πρόσοψιν 30 μέτρων κατὰ δὲ τὰς πλευρὰς 33. Εἰς τὰ διάκενα μεταξὺ τῶν στηλῶν ὑπῆρχον τριάκοντα ἐξ ἀγάλματα παριστῶντα ἐναλλὰξ ἕνα ἥρωα καὶ ἕνα λέοντα, ἄνωθεν δὲ τοῦ ναοῦ ὑψοῦτο πυραμὶς ἀπολήγουσα εἰς μαρμάρινον τέθριππον. Ἐν τῷ ἅρματι τοῦ τεθρίππου ὑψοῦντο ὄρθιοι δύο ἀνδριάντες τριῶν μέτρων ὕψους παριστῶντες τὸν Μαύσωλον καὶ τὴν Ἀρτεμισίαν. Τὸ ὅλον ὕψος τοῦ μνημείου ὑπερέβαινε τὰ 43 μέτρα.

Ἡ Ἀρτεμισία ἠσθάνθη δικαίαν ὑπερηφάνειαν ὅταν εἶδε τὸ ἔργον τελειωθέν. Ἀλλὰ τὸ Μαυσωλεῖον ἦτο ὁ μόνος λόγος ὅστις ἐκράτει αὐτὴν εἰς τὴν ζωήν. Τοῦ μνημείου τελειωθέντος, ἡ ὕπαρξις αὐτῆς ἐφάνη θρυμματισθεῖσα καὶ ἡ Ἀρτεμισία ἀπέθανε κληροδοτοῦσα εἰς μὲν τὴν πρωτεύουσάν της ἐν τῶν γνησιωτέρων θαυμάτων τῆς ἑλληνικῆς τέχνης, εἰς δὲ τοὺς μεταγενεστέρους θαυμάσιον παράδειγμα τῆς συζυγικῆς ἀγάπης.

ΔΗΜΟΨΗΦΙΣΜΑ ΓΙΑ ΤΗ ΓΛΩΣΣΑ

Ἀγαπητὴ «Ἀκρόπολη»

Τὸ δημοψήφισμα ποῦ ζητᾶτε νὰ κάνετε γιὰ τὸ γλωσσικό μας ζήτημα μοῦ φαίνεται πῶς μποροῦσε νὰ γίνῃ, ὄχι ἔτσι, ἀλλὰ μὲ κάπιον ἄλλον τρόπο.

Αὐτὸ ποῦ κάνετε εἶναι σὰ νὰ πιάνετε κάθε Ῥωμηὸ ἀπὸ τὸ λαιμὸ καὶ μὲ σηκωμένο μαχαῖρι νὰ τὸν φοβερίζετε, πῶς θὰ τὸν σκοτώσετε, ἂν δὲν προσκυνήσῃ κι' αὐτὸς θέλει δὲ θέλει προσκυνᾷει. Ὁ λαὸς ποῦ τοῦ ζητᾶτε τὴ γνώμη εἶναι ἀδρασμένος ἔτσι ἀπὸ τὸ λαιμὸ ἀπὸ τὴν ψευτοφιλοτιμία του καὶ ἡ καταντιά του καὶ ἡ ντροπή του, τὸ δικό σας δηλαδὴ μαχαῖρι, καὶ ἡ φοβέρα, θὰ τὸν κάνῃ νὰ πῇ τὸ *ναί* ἀντὶ νὰ πῇ τὸ *ὄχι*. Ὁ λαός, οἱ περισσότεροι, ἐκεῖνοι ποῦ δὲν ἔμαθαν γραμματικὲς καὶ σ ναχτικά, ντρέπονται ἀκόμη νὰ μιλήσουν αὐτὴ τὴ γλῶσσα τους μπροστὰ στοὺς γραμματισμένους. Ἔτζι βλέπετε τοὺς κατήντησαν οἱ δάσκαλοι. γιατὶ δὲν τοὺς μιλᾶνε, τοὺς γελᾶνε, τοὺς περιφρονᾶνε τοὺς κακόμοιρους! Τοῦ τσοπάνη, τοῦ χωριάτη, τοῦ ἔμπορα, τοῦ ἐργάτη, ἅμα τοῦ πῆς θέλεις νὰ ἦσουν δικηγόρος, γιατρός, δάσκαλος, νὰ ξέρῃς ἑλληνικοῦρες καὶ νὰ γελᾷς μ' ἐκείνους ποῦ δὲν τῆς ξέρουν; *Ναί*, θὰ σοῦ πῇ ἀσυνείδητα.

Μὰ τὸ δημοψήφισμα μπορεῖ νὰ γίνει μὲ μιὰ μικρή, μικρή, διαφορά, ἀλλοιώτικα, γιὰ νὰ ἔχῃ κάποιο πραχτικὸ ἀποτέλεσμα, γιὰ νὰ γνωρισθῇ ἐπὶ τέλους ποιὰ γλῶσσα *ἔχει* καὶ ποιὰ γλῶσσα θέλει ὁ λαός, ὅλη ἡ Ἑλλάδα.

Πᾶρτε καὶ γράφτε ἕνα ἄρθρο, ἕνα ποίημα, διήγημα, νόμο, προσευχή, ἱστορία, ὅ,τι θέλετε καὶ στὴ μιὰ καὶ στὴν ἄλλη γλῶσσα, στὴ σχολαστικὴ καὶ στὴ δημοτική, μὰ νἆναι τὸ ἴδιο πρᾶγμα, τὸ ἴδιο θέμα καὶ τότε κάνετε δημοψήφισμα καὶ ρωτᾶτε τὸ λαὸ καὶ τὴν Ἑλλάδα ὁλόκληρη, ποιὰ ἀπὸ τῆς δυὸ γλῶσσες καταλαβαίνει, ποιὰ τοῦ ἀρέσῃ καὶ ποιὰ θέλει. Μὴ τὸν τρομάζετε τὸ λαὸ καὶ τὸν μπερδεύετε μὲ θεωρίες καὶ τὸν σαστίζετε καὶ τοῦ τάζετε καὶ τοῦ παρασταίνετε πῶς μὲ τὴς ἑλληνικοῦρες θὰ πάρουμε τὴν Πόλη καὶ τὸν κάνετε νὰ ὀνειρεύετε γιατὶ τότε θὰ σᾶς πῇ λόγια βγαλμένα ἀπὸ τὴν ἀνάγκη καὶ ἀπὸ τὴν ψεύτικη ἐλπίδα ποῦ τοῦ ἐγεννήσατε.

Ἀφῆστε τὸ λαὸ τὸν περιφρονημένο τὸν τσαλαπατημένο χρόνια γιὰ χρόνια ἀπὸ τοὺς δασκάλους, ἀφῆστε τον ἐλεύθερο νὰ σᾶς μιλήσῃ ποιὰ γλῶσσα θέλει, μὴ τοῦ γγίζετε τὴν ψευτοφιλοτιμία του. Ἀφῆστε τὸν δάσκαλο τὴν ἰδέα νὰ τὴ νεκροστολίσῃ, νὰ τὴ σαβανώσῃ καὶ τὴν ἴδια τὴν ἰδέα ἀφῆστε ὁ φίλος τοῦ λαοῦ καὶ τῆς ἀλήθειας νὰ τὴν στολίσῃ, σὰ νύφη γιὰ τὸ γάμο, γιὰ τὸ χοριὸ καὶ τὰ τραγούδια κι' ἀφῆστε τὸ λαὸ ἐλεύθερο νὰ δοῦμε ποιὰ ἀπὸ τὲς δύο γλῶσσες θ' ἀκολουθήσῃ καὶ θὲ νἀγκαλιασθῇ.

Ἕνα τέτοιο δημοψήφισμα νὰ κάνετε ἀφοῦ θέλετε νὰ μάθετε τὴ γνώμη τοῦ λαοῦ. Καὶ ἂς μὴ χανόμαστε μὲ σχολαστικὲς κουβέντες καὶ μὲ καυγάδες καὶ θεωρίες γιὰ ζητήματα, ποῦ μονάχα θὰ ξεδιαλύνῃ ὁ καιρός.

Χρ. Βαρλέντης

Ὅσο γιὰ κεῖνα ποῦ γράφει στὴν Ἀκρόπολη ὁ σοφὸς καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου καὶ μάλιστα τῆς γλωσσολογίας, τί να ποῦμε; καὶ μεῖς δὲν ξέρουμε.

Μ' ἐκεῖνα ποῦ γράφει ἀφορίζει ἐκείνους ποῦ γράφουν τὴ δημοτικὴ καὶ θέλει νὰ τοὺς κόψῃ τὰ χέρια Καὶ μᾶς λέει πῶς τὴ γλῶσσα μας πρέπει νὰ κανονίζωμε μὲ τὴν ἀρχαία, ἐνῷ μᾶς λέγη πάλι, πῶς εἶναι ἐθνικὴ *συμφορὰ* νὰ θέλωμεν νὰ γράψουμε σὰν τοὺς ἀρχαίους.

Στὸ δὲ σύγγραμμά του *Μελέτη ἐπὶ τῆς Νέας Ἑλληνικῆς γλώσσης* σελίδα 96, νὰ πῶς ὁμιλεῖ γιὰ τὴ δημοτική μας.

«Ἐπὶ τὴν ἔρευναν λοιπὸν καὶ συναγωγὴν τῆς δημοτικῆς ἂς τρέψωσι τὴν προσοχήν των, ὅσοι ἀμφιβάλλουσι περὶ τοῦ μέλλοντος τῆς νῦν γραφομένης, αὕτη εἶναι ἡ ἀρίστη καὶ μόνη ὁδὸς δι' ἧς δυνατὸν νὰ κατορθωθῇ τὸ ζητούμενον, ταύτην ἂς ὑποστηρίξῃ καὶ ἡ Κυβέρνησις καὶ ἂς ἐπικουρήσωσιν οἱ δυνάμενοι. Διότι ὅταν μόνον ἐξευρεθῶσι καὶ γνωσθῶσιν οἱ περὶ τοὺς φθόγγους καὶ τὴν κλίσιν νόμοι, περισυναχθῇ ἡ γλωσσικὴ ὕλη, γνωσθῶσι τὰ κατὰ τὴν σύνθεσιν καὶ σύνταξιν κ.λ. αὐτῆς, ἐν ἄλλαις λέξεσιν ὅταν περισυναχθῇ καὶ ἑτοιμασθῇ τὸ ὑλικόν. τότε μόνον θὰ εὑρεθῇ, ἂς το ἐλπίζωμεν καὶ ὁ ἀρχιτέκτων Σαίξπηρ ἢ Δάντε, ὅστις θὰ ἱδρύσῃ το περίβλεπτον οἰκοδόμημα τῆς γλώσσης».

«Εἴθε!»

Ἐρωτᾶμε τώρα τὸν κ. Χατζιδάκι τί θεὸ πιστεύει;

Τί νὰ πιστέψωμε; ἐκεῖνα ποῦ μᾶς κανοναρχάει στῆς ἐφημερίδες ἢ ἐκεῖνα ποῦ λέει στὰ συγγράμματά του καὶ στο Πανεπιστήμιο. Ἡ καλὴ Ἀκρόπολη ποῦ κόβεται γιὰ τὰ ἐθνικά μας ζητήματα καὶ ποῦ ξοδεύει τόσο χαρτὶ καὶ μελάνι ἂς μᾶς ἀπαντήσῃ σ' αὐτὸ καὶ στὸ γράμμα μας.

Ὁ ἴδιος

ΑΠΟ ΤΑ "ΠΡΟΠΥΛΑΙΑ,,(*)

ΤΟ ΚΑΣΤΡΟ

Κοντὰ 'σ τὴ θάλασσα 'σ τοῦ γιαλοῦ βαθιὰ τὸν ἄσπρον κόρφο, ποῦ μὲ τὸ πλατύχωρο καὶ γαλήνιο ἄνοιγμά του τὴν ἀγκαλιάζει, ἐκεῖ μένει ἀπὸ χρόνι' ἀμέτρητα χτισμένο, ἀκέριο κι' ἀνέγγιχτο, τὸ μεγάλο Κάστρο. Στὴν κορφὴ τοῦ βουνοῦ ἔχει στυλώσῃ, ἄγριο καὶ φοβερό, τ' ἄσειστο κεφάλι του κ' ἐκεῖθε, σὰ θεότρανο στοιχειό, ἁπλόνει ὡς κάτου καὶ ρίχνει μέσα 'στὴ θάλασσα τὰ δυὸ πέτρινά του σκέλια. Γιατὶ δὲν τοῦ φτάνει τὸ βουνὸ κι' ὁ κάμπος, παρὰ θέλει νὰ κρατῇ καὶ τὸ πέλαγο ἀπὸ κάτου 'σ τὴ δύναμή του.

Ζουνάρια πέτρινα πλατειά, μ' ἅρματα ἀστραφτερὰ στολισμένα, δένουν ἐδῶ κ' ἐκεῖ τὸ χοντρὸ κορμὶ τοῦ Κάστρου κι' ἀνεβαίνουν ἀπανωτὰ ὡς τὴν κορφή του.

Τάπιες ψηλές, περήφανες, ποῦ εἶν' οἱ ἀλύγιστοι ἁρμοὶ τοῦ κορμιοῦ του, κι' ἀτάραχες σιδερόπορτες, ποῦ εἶναι τὰ φοβερά του στόματα, κ' ἡ ἄλλη βαριὰ φορεσιὰ κι' ἁρματωσιά του τὸ φυλᾶν ἀπάτητο ἀπὸ πόδι νικητῆ κι' ἄπαρτο τ' ἄφησαν τόσους αἰῶνες.

Αὐτὸ ἦταν ἡ δύναμη κι' ἡ δόξα τῆς Βενετιᾶς κι' αὐτὸ ἦταν τὸ καύχημα κι' βλάστημη περηφάνεια τῶν Τούρκων. Καὶ τώρα ποῦ τοὺς πλάκωσε ἡ τρομάρα κι' ἡ ὀργή, αὐτὸ εἶναι τὸ μόνο τους καταφύγιο.

—Καλά μου παληκάρια, πόχετε χαρὰ τὸν πόλεμο γιὰ τὴν πατρίδα, μὴ χάνετε ἄδικα τὴ λεβεντιά σας, μὴ δίνετε τὴν ἀκριβὴ ζωή σας. Δὲν παίρνεται μὲ πόλεμο τοῦ ντουφεκιοῦ, μήτε καὶ μὲ κανόνι τὸ Κάστρο, τὸ φοβερὸ στοιχειό, τὸ καταραμένο.

Γύρω στὸ Κάστρο ἔχουν συναχτῇ τ' ἄφοβα παληκάρια τὰ δοξασμένα ἀπομεινάρια τοῦ πολέμου. Γιατ' εἶπαν συνατά τους.

—Αὐτὸ τὸν τόπο, ποῦ κράτησε ἡ σκλαβιὰ σφιχτότερ' ἀπ' τοὺς ἄλλους, κι' αὐτὸν ποῦ βάλθηκαν οἱ Τοῦρκοι αἰώνια δικό τους νὰ τὸν κάμουν, θὰ τὸν πάρωμε γιὰ τὴ λιγοστὴ ζωή, ποῦ μᾶς ἀπομένει, νὰ γύρωμε 'σ αὐτὸν ἐλεύτερα τὰ κορμιά, τὰ καταπληγωμένα.

Κι' ὁ πόλεμος τάχα γιατὶ ἀργεῖ, καὶ γιατὶ δὲν ἀνάβει γλήγορα τὸ ντουφέκι;

*) Περιοδικὸν τοῦ κ. Βλαχογιάννη ἢ Ἐπαχτίτη ποῦ ἄρχισε νὰ βγαίνῃ τώρα μὲ ἀληθινὴ φιλολογικὴ ὕλη καὶ ζωντανὴ γλῶσσα

—Παιδιά, κι' ἂν δὲ θωρεῖτε τούρκικα κορμιὰ ψηλὰ 'σ τὸ Κάστρο, κι ἂν δὲ φτάνει τὸ φονικό σας βόλι καὶ τ' σπαθὶ σ' αὐτὰ θάνατο νὰ δώσῃ, χτυπᾶτε τυφλὰ τὸν τοῖχο τὸν ἄσειστον καὶ μισητό! Σημάδι ἂς βάλῃ τὸ μῖσος σας, ἀδύνατο, κάθε τοῦ Κάστρου πέτρα, κάθε τοῦ μπεντένι!

Κι' ἀπὸ τὸ Κάστρο κανένας βρόντος τοῦ πολέμου δὲν ἀντηχάει, οὔτε φωνὴ καὶ φοβέρα τούρκικη ἀγροικιέται. Μένουν ἀργὰ τὰ κανόνια 'σ τῆς πολεμότρυπες, μὲ τὰ στόματα νὰ χάσκουν ὅζω, ἄβλαβο φοβέρισμα. καὶ τὰ ντουφέκια καὶ τὰ σπαθιὰ μένουν κι' αὐτὰ λησμονημένα.

'Σ ὅλο τὸν κύκλο τοῦ Κάστρου, τὸν ἀγύριστον καὶ τὸ φοβερό, βασιλεύει βαρειὰ γαλήνη σὰν ἄλυτη λύπη, σὰ στεγνὴ ἀπελπισιά, σα θάνατος ὡς πέρα ἀπλωμένος. Καὶ μοναχὰ, γελαστικὸ ζωῆς σημάδι, φαίνεται ψηλὰ τὸ κόκκινο μπαϊράκι, ποῦ ὁ ἄνεμος με τ' ἀργό του φύσημα τὸ κάνει ἁπαλὰ νὰ κυματίζῃ. Κ' εἶναι 'σ τῶν Τούρκων τῆς καρδιὲς ἡ ὄψη του πικρὸ κλᾶμα, ἐνῶ 'σ τ ἀπαληκάρι' ἀπόξω εἶν' ἀνήμερη ὀργὴ καὶ φοβέρα ἡ ματόβαφη θωριά του

Βγαίνουν ἀπὸ τὰ μπεντένια κάποτε κι' ἀγναντεύουν, ἀκίνητοι πολλὴν ὥρα, οἱ ἀποκλεισμένοι.

Κι' ἀπὸ αὐτοῦ τὰ παληκάρια τοὺς στέλνουν περήφανο, ἀλλὰ καὶ πικρὸ χαιρέτισμα.

-- Τοῦρκοι, ἀκόμα τί κάθεστε, τί καρτερᾶτε ; Ποιὰ ἐλπίδα ψεύτικη σᾶς ἀναγελάει, θλιμμένοι ; Βοήθεια κι' ἀπὸ ποῦ παντέχετε, πῶς θὰ σᾶς ἔρθη ; Τὸ βόλι καὶ τὸ σπαθὶ τοὺς ἔφαγε ἄλλους, κι' ὅσοι γλύτωσσαν φεύγουν ἐκεῖθε, ταπεινοί, ποῦ μιὰ φορὰ ἄκαρδοι καταλύτες εἶχαν πλακώσῃ. Ὅλους τοὺς πῆρε ἡ νύχτα τώρα ! Δική μας ἔγιναν καὶ τὰ κάστρα, ὅλα ! Κι' ὁ τόπος ὁ πανέμορφος, ὁ τιμημένος, ποῦ βράχηκε μ' αἵματα καὶ χόρτασε μὲ κουφάρια, δικός μας εἶναι τώρα ! Δικά μας εἶναι τὰ βουνὰ κ' οἱ κάμποι, καὶ τὰ ποτάμια κ' οἱ θάλασσες δικές μας εἶναι ! Ἂς τὸ δεχτῇ τ' ἄκουσμ' αὐτὸ μὲ πόνο ἡ ἀναίσθητη καρδιά σας κι' ὁ νοῦς σας ὁ σκληρὸς μὲ τρόμο ἂς τὸ λογιάσῃ ! Τὸ κάστρο, ἀκοῦτε, γλήγορα νὰ δώσετε, ποῦ μᾶς κρατεῖτε, καὶ πάρτε μαζί σας κάθε τῆς σκλαβιᾶς σας θύμημα, πάρτε το χάρισμά σας, καὶ σύρτε στὴν ὥρα τὴ σκοτεινὴ ποῦ σὰς ἔφερε, κ' ἀπ' τὸ φεγγάρι πίσω σύρτε !

Σὰν εἶδαν τελευταῖα οἱ ἄνομοι κάθ' ἐλπίδα νὰ τοὺς ἀφίνῃ, κι' ὁ πόθος τῆς καρδιᾶς νὰ μὴ μπορῇ τὴν πεῖνα. τ' ἀνίκητο θεριό, νὰ πολεμήσῃ, 'πῆραν τὴν πικρὴ ἀπόφαση καὶ παρέδωσαν τὸ Κάστρο. Καὶ κίνησαν ἕνα πρωί, ποῦ ἔδειχνε φωτεινὴ καὶ περίχαρη τὴ 'μέρα, καὶ τράβηξαν νὰ πᾶν, νὰ φύγουν.

Ἔσκουξε ἡ σιδερόπορτα βραχνὰ 'σ τοὺς σκοριασμένους ἁρμούς της, παράξενα σὰ νὰ θρηνοῦσε, κι' ἀπὸ τὸ σκοτεινὸ ἄνοιγμά της, σὰν ἀπὸ τρύπα ποῦ φώλιαζε τρανὸ φεῖδι, πρόβαλε ἡ ἀτέλειωτη συνοδιὰ κι' ἀπλώθηκε ἔξω.

Ἔπιασαν τὸ πλάγι τοῦ δρόμου γιὰ νὰ ἰδοῦν τὸ πέρασμά της τὰ παλληκάρια. Λόγο δὲν ξεστομίζει στόμα. Βαρειὰ σιωπή, 'σ τὸν ἥλιο τὸ λαμπρὸν ἀπὸ κάτου. Καὶ μοναχὰ μὲ τὰ μάτια καὶ μὲ τὰ πρόσωπα δείχνουν τὸ μῖσος καὶ τὴ χαρά, ποῦ σφίγγει ἀντάμα τὴν καρδιά τους, τὰ παλληκάρια.

Καὶ διάβαιναν σιωπηλοὶ ἐκεῖνοι, μὲ τὰ κεφάλια σκυφτὰ καὶ τὰ μάτια μισοσβυσμένα βλέποντας τὴ γῆ. Κι' ἅμα ἦρθαν κοντὰ 'σ τὰ παλληκάρια, σήκωσαν ψηλὰ τὰ χέρια κ' εἶπαν·

— Ἦταν θεοῦ θελημα νὰ γίνῃ !

Κι' ἀποκρίθηκαν τὰ παλληκάρια.

— Ἦταν θέλημα θεοῦ.

Κ' ἐνῷ ἡ θλιβερὴ συνοδιὰ ἔφευγε πέρα μακρουλή, ξετυλιγμένη, κι' ἀκολουθοῦσε μὲ γυρίσματα συχνὰ τὸ δρόμο κι' ἀγάλια κρύβονταν πίσω 'σ τὴ ράχη, ἔτρεξαν πεταχτὰ 'σ τὸ Κάστρο τὰ παλληκάρια, νὰ φέρουν τὴ λευτεριὰ 'σ τοὺς σκλαβωμένους.

Γ. Βλαχογιάννης

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Διηγήματα Θεσσαλικά. — Ὕστερα ἀπὸ τὰ διηγήματα τῆς *Στάνης*, καὶ τὰ διηγήματα τῆς *Ξενητειᾶς* ἔρχονται τὰ *Θεσσαλικὰ διηγήματα* τοῦ κ. Χρηστοβασίλη. Καὶ οἱ τρεῖς αὐτὲς σειρὲς βγῆκανμὲ τὸν ἴδιο τρόπον. Ὅλα αὐτὰ τὰ διηγήματα παρουσιάζουν τὴν ἴδια χάρη, τὴν ἴδια φυσικότητα, τὴν αὐτὴν ἀφέλεια καὶ ἁπλότητα. Εἶναι ὅλα βγαλμένα ἀπὸ τὰ σπλάχνα ἑλληνικῶν πληθυσμῶν καὶ ἀπὸ τὴν ἐξοχικὴ ζωή, τὴν καθ'αὐτὸ ζωὴ τῶν τσοπάνιδων, τῶν χωρικῶν τῶν *ὀξωμάρων*. Τὰ πρόσωπα ποῦ μᾶς παρουσιάζει ὁ Χρηστοβασίλης καὶ τὰ πράγματα ποῦ μᾶς περιγράφει εἶναι ζωντανά, σπαρταριστά. Ἐκεῖνο, ποῦ τοὺς δίδει τόση δύναμη καὶ ζωή, εἶναι πρὸ πάντων ἡ γλῶσσα ἡ δημοτικὴ τοῦ Χρηστοβασίλη τῆς ὁποίας ἡ φυσικότη ταιριάζει τόσο πολὺ μὲ τὰ πρόσωπα τοῦ Χρηστοβασίλη, διότι εἶναι ἡ καθ' αὐτὸ λαλουμένη Ἠπειρωτικὴ γλῶσσα, καὶ νομίζεις ὅταν διαβάζῃς τὰ διηγήματα, ὅτι ἀκοῦς τοὺς ἴδιους ἀνθρώπους νὰ μιλοῦν καὶ νὰ στέκωνται μπροστάσου ὁλοζώντανοι. Ὁ Χρηστοβασίλης καταντᾷ φωνόγραφο τῆς ἐξοχικῆς ζωῆς, τῆς εἰδυλλιακῆς, καὶ φωτογραφικὴ μηχανικὴ κάθε ὁμορφιᾶς βουνίσιας ἢ καμπίσιας ποῦναι ξένη γιὰ μᾶς. ὅπου ζοῦμε μέσ' στὴ σκόνη καὶ τὴ λάσπη τῆς Ἀθήνας.

Καὶ τὴ ζωὴ αὐτὴ ποῦ περιγράφει καὶ τοὺς χωρικοὺς καὶ τσοπάνιδες ποῦ μᾶς παρουσιάζει, τοὺς ἔχει σπουδάσει, γιὰ χρόνια.

Τὰ λεπτεπίλεπτα ζητήματα τῆς τέχνης ἀσάφειες,συμβολισμοί. μυστικισμοί, χίλιες δυὸ φιλοσοφικὲς θεωρίες, κοσμοπολιτισμός, σοσιαλισμός, κοινωνισμὸς φαίνεται ὅτι δὲν περνοῦν καθόλου ἀπὸ τὸ νοῦ τοῦ Χρηστοβασίλη. Εἶναι ὅλος ἀφοσιωμένος εἰς τὰ πατροπαράδοτα, 'στὰ ἔθιμα καὶ στες ἐθνικὲς παράδοσες καὶ προσπαθεῖ νὰ μᾶς παρουσιάζῃ ζηλευτοὺς χαραχτῆρας κωμικοὺς ἢ τραγικούς, οἱ ὁποῖοι μᾶς διδάσκουν χωρὶς νὰ τὸ καταλαβαίνουμε. Καὶ συχνὰ ὁ Χρηστοβασίλης μὲ τὰ ἁπλᾶ, τὰ φυσικὰ καὶ ἀνεπιτήδευτα αἰσθήματα φθάνει σ' ἕνα λυρισμὸ πρώτης τάξεως καὶ σὲ μιὰ ἔξαρση ἀξιοθαύμαστη ποῦ μᾶς θυμίζουν κάτι πρόσωπα καὶ μᾶς φέρουν στὸν νοῦ στίχοὺς ποιητῶν κλασικῶν σὰν τὸν Βιργίλιο.

Ὅπως ὁ Tityre λέγει καὶ διηγεῖται διὰ τὴν Ρώμην αὐτοὺς τοὺς θαυμασίους στίχους·

T. Urbem quam dicunt Romam. . . . .
. . . . . .
Verum haec tantus allias inter caput extuli urbes
Quantum lenta solent inter viburna cupressi !

«Ἀλλὰ ἡ Ρώμη ὑψώνει τὴν κεφαλήν της τόσον ὑπεράνω τῶν ἄλλων πόλεων, ὅσῳ τὸ κυπαρίσσι ὑψώνεται ὑπεράνω τῶν εὐκάμπτων ροδοδαφνῶν».

Ἔτσι καὶ ὁ Κουτσογιάννης ποῦ ζῆ μὲ τὰ πρόβατά

του ποῦ εἶναι εἴκοσι χρονῶν παλληκάρι ἀκόμα δὲν εἶδε τὰ παραπλήσια τὰ Γιάννενα καὶ σὰν τ' ἀγναντεύει πιὰ μνέσκει μὲ τὸ στόμ' ἀνοιχτό, τὰ χάνει, ντρέπεται, φοβᾶται, θαρρεῖ πῶς ὀνειρεύεται καὶ τὸ μυαλό του γυρίζει σὰν ἀνεμόμυλος. «Ἄλλη τέτοια χώρα σὰν τὰ Γιάννενα δὲν θὰ ὑπάρχῃ στὸν κόσμο».

Ὁ Χρηστοβασίλης εἶναι ἀπὸ τοὺς λίγους μας, τοὺς τρεῖς τέσσαρους, μοναδικούς μας διηγηματογράφους, θὰ διαβάζεται καὶ θάναι ἀγαπητός, ὅπως εἶναι ζηλευτὴ ἡ ἐξοχικὴ ζωή, τὸ βουνὸ καὶ τὸ κυνήγι καὶ ὅπως λαχταράει κανεὶς νἀνεβῇ σὲ μιὰ ψηλὴ κορφή.

Τραγούδια τῆς Ὀρφανῆς. Δὲ θέλω σὰ δημοσιογράφος βουτόντας τὴν πένα στὸ καλαμάρι, μὲ τὸ σκοπὸ νὰ γεμίσω, ὅπως, ὅπως, μιὰ σελίδα, νὰ κάμω μιὰ ὄμορφη ρεκλάμα, σὰ νὰ ἐπρόκειτο γιὰ τὸ ἐκδοτικὸ κατάστημα τοῦ κ Φέξη. Οὔτε θέλω σὰ μερικοὶ καλόβολοι νὰ ἀραδιάσω ἐπαίνους χωρὶς νόημα καὶ θυμιάματα χωρὶς λόγο : Καλλίτερα μοῦ φαίνεται ἕνας νέος, ποῦ παρουσιάζεται πρώτη φορὰ μ' ἕνα βιβλιαράκι στὴ δημοσιότητα ν' ἀκούσῃ περισσότερες ἀλήθειες ἀπὸ τὰ λόγια τοῦ ἀέρα.

Γιαὐτὸ κ' ἐγὼ δὲ θὰ κρύψω τὴν ἐντύπωση ποῦ μοῦ ἔκαμαν τὰ ποιηματάκια τοῦ φίλου μου Σκίπη.

Διαβάζονται μὲ πολλὴ εὐχαρίστηση. Καὶ μπορεῖτε νὰ πῆτε πῶς εἶναι κάποια σπάνια εὑρήματτ. Ἀλλὰ μὴ θέλετε ὅμως καὶ νὰ μάθετε σὲ ποιοὺς τόπους ἔσκαψε, ἔψαξε καὶ κυνήγησε καὶ τὰ μεσόπιασε ὁ ποιητής.

Αὐτὸ ἂς τὸ ξέρει μονάχος του κ' ἐκεῖνοι ποῦ δὲ γελοιῶνται εὔκολα. Εἶναι ὅμως ἡ ἀλήθεια πῶς ἡ ἐργασία του αὐτὴ ἀκόμα εἶναι πολύ, πάρα πολὺ ἱκανοποιητικὴ γιὰ ἕνα νέο σὰν τὸ Σκίπη. Ἕνα ἀκόμη συστατικὸ γιὰ τὸ Σκίπη ἡ προσωπικὴ γνωριμία του μὲ γνωστοὺς ποιητάς μας τὸν ἐγλύττωσεν ἀπὸ πολλὰ ἐλαττώματα ποῦ μποροῦσε φυσικὰ νὰ παρουσιάσῃ κάθε νέος, ποῦ δημοσιεύει, στίχους γιὰ πρώτη φορά.

Ὅπως ἄρχισε ὁ Σκίπης νὰ γράφει στίχους γιὰ μένα δὲ μποροῦσε καλλίτερα ν' ἀρχίσῃ. Καὶ ὅπως ἄρχισε μοῦ φαίνεται πῶς καλὰ θὰ προχωρήσῃ καὶ θ'ἀναπτυχθῇ γρήγορα.

Κι' ἐκεῖνο ποῦ δὲν ἔχει σήμερα θὰ τὸ ἀποκτήσῃ αὔριο, ὄχι ἁρμονίες *Ἐπαγησιακές*, ἢ *Λοιδωρικιότικες* ἀλλὰ μονάχα *ἁρμονία* οὔτε *καλὲς φόρμες*, ποιὸς ἐξετάζει σήμερα φόρμες, ἂς εἶναι ὅτι θέλεε,ἀλλὰ μονάχα *ψυχή*, *δύναμη*, *φτερά*. *Λευθεριὰ* καὶ ὅταν ἔχῃ αὐτὰ θὰ τὰ ἔχῃ ὅλα.

Ἐλπίδες.—Ἄλλη μία συλλογὴ ποιημάτων τοῦ κ. Ν. Ζαχαρίου. Κάποια μετριοφροσύνη εἶναι μέσα χυμένη σ' αὐτὸ τὸ βιβλιαράκι, ποῦ ἀρχίζει ἀπὸ τον τίτλο μέχρι τοῦ τελευταίου στίχου του, Αὐτὸς πόῦ γράφει φαίνεται ἄνθρωπος θετικὸς καὶ ὄχι ἀεροβάτης καὶ κενόδοξος. Δὲν εἶναι φουσκωμένος μὲ ψεύτικα αἰσθήματα, μὲ ξένα λόγια καὶ κομποφάνιες. Τὰ αἰσθήματά του, αἱ ἰδέες του, αἱ εἰκόνες του ὅ,τι καὶ ἂν ἦναι περνοῦν πρῶτα ἀπὸ τὴν ἰδική του καρδιά, καὶ τὸν ἰδικόν του νοῦ. Ἕνα, ἢ δύο μονάχα ποιηματάκια θὰ βρῆτε, τὰ ὁποῖα φαίνονται νὰ ἦναι μίμηση. Εἰς τὰ ἄλλα θὰ ἰδῆτε πῶς ὁ ποιητὴς προσπαθεῖ μὲ κάθε τρόπο νὰ φύγῃ μακρυὰ ἀπὸ τοὺς ἄλλους καὶ ἀπὸ τὰ συνειθισμένα. — Ὁ ἴδιος κ. Ζαχαρίου φαίνεται πῶς ἀπολογιέται διὰ τοὺς στίχους του καὶ τὴν ἀγάπη του μ' αὐτὸ τὸ ποιηματάκι.

Ἤθελα κάτι ποῦ δὲ βρίσκεται
οὔτε στὸν οὐρανό, οὔτε στὴ γῆ·
κάτι ποῦ δὲ φαντάστηκε
κι' ὁ ποιητὴς ἀκόμα·
κάτι, ποῦ δὲν ἐφώτισεν
ἀκόμα καμμιὰ αὐγή·
κάτι, ποῦ δὲν ἐπλάστηκε
ἀτὸ αἰθέρα ἢ χῶμα.

Ἤθελα κάτι ἀφάνταστο
καὶ βρῆκα μπρός μου ἐσένα !
καὶ σὲ κυττάζ' ἀμίλητος
μὲ μάτια μεθυσμένα . . .

Νὰ καὶ ἕνα ἄλλο, γιὰ δεῖγμα τῆς ἐργασίας του

Νικᾷ, τὸ πνεῦμα ἡ καρδιὰ ὅσο τρανὸ κι' ἂν εἶνε·
γονατιστὸς Ἀντώνιε, ξετρελλαμένος μεῖνε
στῆς μαγικῆς βασίλισσας στῆς Αἰγυπτίας τὸ πλάϊ,
ἀπὸ τὴ Δόξα ὁ Ἔρωτας πειὸ ὥμορφα γελάει.

Νικᾷ τ' πνεῦμα ἡ καρδιὰ ὅσο τρανὸ κι' ἂν εἶνε·
μὲ τὴν Ἑλλάδα ὁλόκληρη, Μενέλαέ μου, ἔλα
στὴν ὄχθη τὴν ἀμμουδερὴ τοῦ Σκάμανδρου καὶ πλῦνε
σὲ δέκα χρόνων αἵματα μιὰ τῆς Ἑλένης τρέλλα.

Νικᾷ τὸ πνεῦμα ἡ καρδιὰ ὅσο τρανὸ κι' ἂν εἶνε·
σέρνει τὸ νοῦ μου, ἀγάπη μου, γλυκόλευκέ μου κρῖνε,
αἰώνια ἡ ὠμορφάδα σου, καὶ ἡ ζωή μου νοιώθω
νὰ κρυφοσφίγγῃ ἀκούραστη τὸ μυστικό μου πόθο.

Οἱ ὄμορφες κι' οἱ ἀγάπες φαίνεται πῶς ἔκαμαν καὶ τοὺς δύο αὐτοὺς νέους τὸ Σκίπη καὶ τὸ Ζαχαρίου νὰ γράψουν ποιήματα. Μὰ ὅταν βαρεθοῦν τὴς ἀγάπες καὶ μποῦν λίγο στὰ χρόνια, μὴν τάχα βαρεθοῦν νὰ γράφουν ποιήματα ; Εἶναι μία σκέψη ἰδική μου, ποῦ δὲν ἔχει σχέση μὲ τὰ *Τραγούδια τῆς Ὀρφανῆς* καὶ τῆς *Ἐλπίδες*.

Χρ. Βολντς.

ΓΕΩΡΓΙΚΑ

Αἱ ἀκρίδες

Αἱ ἀκρίδες, αἵτινες πολλαχοῦ τῆς Θεσσαλίας τόσον πολυάριθμοι ἐνεφανίσθησαν κατὰ τὸ τέλος τῆς ἐφετεινῆς ἀνοίξεως, δὲν προὐξένησαν τόσην ζημίαν, ὥστε νὰ ἐπιδράσῃ ἐπαισθητῶς ἐπὶ τῆς ὁλικῆς ἐσοδείας τῶν ὀψίμων προϊόντων. Οὐχ ἧττον ὑπάρχουσι σποραδικῶς γεωργοὶ καὶ ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Ἀλμυροῦ καὶ ἀλλαχοῦ τῆς Θεσσαλίας, οἱ ὁποῖοι ἀπώλεσαν μέγα μέρος τῶν καπνῶν αὐτῶν, τοῦ βάμβακος καὶ τῶν κηπουρικῶν εἰδῶν. Ἐπειδὴ ἔβρεξε κατ' ἐπανάληψιν καὶ κατὰ τὴν ἄνοιξιν καὶ κατὰ τὸ θέρος, δὲν ἐξηράνθησαν πολλὰ ἄγρια χόρτα ἐκ τῆς χέρσας ἐπιφανείας, εἰς ἃς αἱ ἀκρίδες εὑρίσκουσι τροφὴν καὶ δὲν περιορίζονται εἰς καλλιεργούμενα φυτά. Ἡ ἐπιρροὴ αὐτὴ τῶν βροχῶν ἀναφέρεται ἐπίσης καὶ εἰς τοὺς ἀρουραίους, δι' οὓς μάλιστα τὸ πολὺ ὕδωρ εἶνε καὶ καταστρεπτικόν.

Αἱ ἀκρίδες θ' ἀφήσωσιν βεβαίως σπόρον ἄρθονον διὰ τὸ προσεχὲς ἔτος καὶ ἂν ὁ καιρὸς φανῇ εὐνοϊκὸς κατὰ τὰς ἀρχὰς ἰδίως τῆς ἀνοίξεως μὴ ἀμφιβάλλητε ὅτι καὶ τὸ προσεχὲς ἔτος θὰ ἔχωμεν πολλὰς ἀκρίδας καὶ τίς οἶδεν, ἂν αὗται δὲν θὰ ἐπιφέρωσι ζημίας σπουδαιοτέρας ἢ ἐφέτος. Ὥστε προνοίας ἔργον εἶνε αἱ τοπικαὶ ἀρχαὶ καὶ ἰδίως οἱ δήμαρχοι νὰ ὦσιν ἕτοιμοι, ἵνα ὑποχρεώσωσι τοὺς

γεωργοὺς πάντας νὰ καταπολεμήσωσι διὰ τοῦ πετρελαίου τὰς ἀκρίδας ἀμέσως μετὰ τὴν ἐκκόλαψιν τῶν ὠῶν, ὁπότε αἱ μικραὶ ἀκρίδες μαῦραι τὸ χρῶμα ἀπαντῶσιν εἰς ὡρισμένα μέρη κατὰ ὁμίλους δυσκινήτους καὶ ἡ διὰ πετρελαίου καταστροφὴ αὐτῶν εἶνε τότε εὐκολωτάτη, ἐν ᾧ μετὰ τὴν ἀνάπτυξιν αὐτῶν τὸ ἔργον εἶνε δυσσχερέστατον, ἵνα μὴ εἴπω ἀλυσιτελές. Ἂν ἐν τοῖς κυριωτέροις τοὐλάχιστον δήμοις ὑπῆρχον δημοτικοὶ γεωπόνοι ἀπόφοιτοι τῆς γεωργικῆς ἡμῶν Τριανταφιλλιδείου Σχολῆς, ὡς τακτικοὶ τῶν δήμων ὑπάλληλοι ἐκτὸς τῶν ἄλλων μεγάλων ὠφελειῶν, ἃς ἠδύναντο νὰ παράσχωσιν οὗτοι εἰς τὴν καθ' ὅλου γεωργίαν καὶ τὰς σχετικὰς βιομηχανίας θὰ ἐχρησίμευον καὶ ὡς ἐπιστᾶται παντὸς ἔργου ἀφορῶντος τὴν καταπολέμησιν ἀκρίδων, ἄλλων ἐντόμων, ἀρουραίων κτλ. Πρὸς δὲ θὰ διεγίνωσκον ἐγκαίρως τὰς κοινοτέρας τοὐλάχιστον ἀσθενείας ἀμπέλων, ἄλλων φυτῶν, τὸν περονόσπορον ἐπὶ παραδείγματι, τὸν ἄνθρακα κλ. ἐπειδὴ εἶνε κατηρτισμένοι εἰς τὸ νὰ ἀντιλαμβάνωνται εὐκόλως καὶ νὰ ἐκτελῶσι πᾶσαν ἐπιστημονικὴν ὁδηγίαν, θὰ ἐγίνετο ἡ καταπολέμησις τῶν ἐπιβλαβῶν αὐτῶν στοιχείων ἐν καιρῷ καὶ συστηματικῶς, τοῦθ' ὅπερ δὲν δύναται νὰ περιμένῃ τις παρὰ τῶν πλείστων τῆς ἡμετέρας χώρας γεωργῶν.

Τὰ ζαχαρότευτλα ἐν Θεσσαλίᾳ.

Τεῦτλα καλλιεργοῦνται ἀπό τινων ἐτῶν εἰς τὰ κτήματα τοῦ μακαρίτου ὁμογενοῦς Χριστάκη ἐφένδη Ζωγράφου, εἰς τὰ ὁποία καὶ πολλαὶ ἄλλαι βελτιώσεις ἐγένοντο ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν γάλλου πρακτικοῦ γεωπόνου. Εὐχαρίστως δὲ μανθάνομεν ὅτι τὰ ἀποτελέσματα τῆς καλλιεργίας ταύτης ἀποδεικνύονται μέχρι τοῦδε ἐνθαρρυντικά. Ἂν τὰ ἀποτελέσματα τῶν τοιούτων μελετῶν ἀποβῶσι τοιαῦτα, ὥστε νὰ θεωρηθῇ ἐπικερδὴς ἡ ἀρξαμένη βιομηχανικὴ αὕτη ἐπιχείρησις καὶ ἂν εὐδοκιμήσῃ, ὡς εὐχόμεθα καὶ ἐλπίζομεν, μεθ' ὑπερηφανείας ἐθνικῆς θὰ βλέπωμεν ἐν τῇ ἐγχωρίῳ ἀγορᾷ ζάχαριν Ἑλληνικήν, διότι θὰ εἶνε τὸ αὐτὸ ὡς νὰ βλέπωμεν ναπολεόνια χρυσᾶ ἐξ ἐκείνων, ἅτινα ἐξάγομεν μέχρι τοῦδε εἰς τὸ ἐξωτερικὸν πρὸς προμήθειαν ξενικῆς ζαχάρεως.

Οἱ ἀρουραῖοι

Οἱ ἀρουραῖοι καταδιωχθέντες δραστηρίως ὑπὸ τῶν ἀποσταλέντων εἰδικῶν ὑπαλλήλων, ἵνα ἐπιστατήσωσιν ἐπὶ τῆς καταδιώξεως αὐτῶν ἐν Θεσσαλίᾳ τῇ συνδρομῇ φιλοπρόοδων τινῶν ἐπιστατῶν κτημάτων δὲν κατώρθωσαν νὰ ἐπενέγκωσιν ἢ ἀσημάντους ζημίας ἐν σχέσει πρὸς ὅλην τὴν τῆς Θεσσαλίας ἐφετεινὴν ἐσοδείαν. Ἂν καὶ δὲν ἔχομεν εἰσέτι ἀκριβεῖς πληροφορίας ἐπὶ τῆς γενομένης καταστροφῆς, ἐφ' ὅσων μέχρι τοῦδε γνωρίζομεν ὑπολογίζωμεν ὅτι δὲν ὑπερέβησαν αὗται τὰς 20 — 30 χιλιάδων δραχ. ἐν ὅλῃ τῇ Θεσσαλίᾳ. Ἡ πρὸς καταδίωξιν αὐτῶν δαπάνη εἶνε 25—30 χιλιάδων δραχμῶν ἐν ὅλῳ. Διὰ τῆς δαπάνης ταύτης προὐλήφθησαν ζημίαι τοὐλάχιστον δεκαπλάσιαι Ἡ καταδίωξις ἀνάγκη νομίζομεν, νὰ ἐξακολουθήσῃ μετὰ τὸν ἀλωνισμὸν ἐπὶ 2 — 3 μῆνας ἀκόμη πρὸς πρόληψιν ἐνδεχομένων μεγάλων καταστροφῶν κατὰ τὸ προσεχὲς ἔτος, ἂν ὁ προσεχὴς χειμὼν φωνῇ εὐνοϊκὸς εἰς τὴν διατήρησιν τῶν ἐναπολειφθέντων πολυαρίθμων ἀρουραίων. Δὲν θὰ δαπανηθῶσι πλείονες τῶν 8—10 χιλιάδων δραχμῶν ἵνα ἀπαλλαγῶμεν φοβερᾶς μάστιγος, ἥτις δὲν ἔπαυσεν ἐπαπειλοῦσα τὸ μέλλον τῆς Θεσσαλικῆς γεωργίας, Ἐννοεῖται ὅτι πρέπει νὰ συνεργασθῶσι καὶ οἱ δήμαρχοι καὶ οἱ κτηματίαι καὶ οἱ καλλιεργηταὶ μετὰ προθυμίας ἀναλόγου πρὸς τὴν σοβαρότητα τοῦ σωτηρίου ἔργου. Ἐκ τῶν διαφόρων τῆς μυοκτονίας μέσων ἀπεδείχθησαν τελεσφορώτερα, τὸ ὕδωρ, ὁ διθειοῦχος ἄνθραξ καὶ τὰ δηλητήρια (ἀρσενικόν, φωσφόρον, στρυχνίνη κτλ.). Χρῆσις μεγάλη τῆς λεφλερείου μεθόδου δὲν ἐγένετο καὶ σχεδὸν δὲν ἐξῆλθε τοῦ κύκλου τῶν πειραμάτων, ἅτινα δέον νὰ ἐξακολουθήσωσι. — Θὰ ἐπανέλθωμεν.

ΓΝΩΜΙΚΑ

— Πᾶν μέσον ἐκπληροῦν τὰς ἀνάγκας μας περιλαμβάνον οὕτω τὰς ἠθικὰς καὶ ὑλικὰς καὶ ἐπιθυμίας μας, συνίστησι τὸν πλοῦτον, ὅστις ἐν γένει ἐπιτυγχάνεται διὰ τῆς ἐργασίας, βοηθείᾳ τῆς φύσεως καὶ διὰ διαφόρων μέσων τὰ ὁποῖα ἀπαρτίζουσι τὴν ἀνθρωπίνην βιομηχανίαν.

— Ἐὰν ὁ πλοῦτος δὲν ἦτο τὸ πᾶν ἐν τῷ κόσμῳ, εἶναι τοὐλάχιστον τὸ ῥεῦμα, ὅπερ φέρει ἀσφαλέστερον τὰς τύχας τῶν λαῶν. Μὴ ἐλπίζετε ὅτι θέλετε εὕρει μεγάλην χρηστοήθειαν ἢ ἐξησκημένην νοημοσύνην παρ' ἔθνει βεβυθισμένῳ εἰς τὴν δυστυχίαν· Τὰ βλέμματα τοῦ ἀνθρώπου ἀνέρχονται τῳόντι μέχρι τοῦ οὐρανοῦ, ἀλλ' αὐτὸς βαδίζει ἐπὶ τοῦ ἐδάφους· ἐκεῖ κυρίως καταγίνεται καὶ ζῇ· ὀσάκις δὲ τὸ σῶμα αὐτοῦ πάσχει, τὸ πνεῦμα ταπεινοῦται, τὰ αἰσθήματ ἐξευτελίζονται καὶ διανοητικὸς αὐτοῦ ὁρίζων ἀποβάλλει τὴν ἔκτασιν αὐτοῦ. Ἂν ὑπάρχωσιν ἐξαιρέσεις πόσον σπάνιαι εἶναι ; Ὅσω σκεπτώμεθα καὶ μελετῶμεν, τοσούτῳ μᾶλλον πειθόμεθα ὅτι ἡ ὑλικὴ εὐημερια εἶναι ἡ βάσις καὶ τὸ μέτρον τοῦ πολιτισμοῦ.

— Δύο ὑπάρχουσι τρόποι πρὸς πλουτισμόν· ὁ πρῶτος συνίσταται εἰς τὸ νὰ αὐξήσῃ τις τὸ εἰσόδημά του μέχρις οὗ καταστῇ ἱκανὸν νὰ ἐπαρκέσῃ οὐ μόνον εἰς τὰς ἀνάγκας ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς ἐπιθυμίας του, ὁ δὲ δεύτερος νὰ περιορίσῃ τις τὰς ἀνάγκας καὶ ἐπιθυμίας του μέχρις οὗ εὑρεθῶσιν εἰς ἰσορροπίαν πρὸς τὸ εἰσόδημά του. Ἐκ τῶν δύο τούτων τρόπων ὁ πρῶτος εἶναι ὁ συνειθέστερος, ὁ δὲ ἄλλος ὁ ἀσφαλέστερος.

— Εὐτυχία ! Εὐτυχία ! Ἀπ' αὐτῆς τῆς στιγμῆς τῆς πλάσεως ὁ ἄνθρωπος σὲ ἀνεζήτησεν. Ἔκτοτε μέχρι τῆς σήμερον, μιᾷ φωνῇ, ἑνὶ στεναγμῷ σ' ἐπικαλεῖται ἡ ἀνθρωπότης. . . . . Σὺ δέ, σύ, ὡς πλάνος σκιά, ὡς φροῦδον ὄνειρον φεύγεις . . . . φεύγεις πάντοτε καὶ μόνον εἰς τὰ σκότη καὶ εἰς τὴν ἀταραξίαν τοῦ μνήματος ἐπιφαίνεσαι.

— Ἡ εὐτυχία εἶναι σκιὰ τοῦ ἀνθρώπου, ὡς ἀνάμνησις τὸν παρακολουθεῖ ὡς ἐλπὶς προπορεύεται αὐτοῦ.

— Ἡ χρῆσις φέρει τὴν εὐτυχίαν ἡ κατάχρησις καταστρέφει αὐτήν.

— Τὰ ἀγαθὰ καὶ τὰ κακὰ εἶσὶ στενῶς ἀναμεμιγμένα εἰς τὸ εὔθραστον ὕφασμα τῆς ζωῆς, καὶ μέχρις οὗ ψαλλὶς τῆς μοίρας διασχίσῃ τὸ ὕφασμα τοῦτο, δὲν δυνάμεθα νὰ ἀποχωρίσωμεν αὐτά, οὐδὲ δυνάμεθα ἐκ τῆς παρούσης ὥρας νὰ κρίνωμεν τὴν ἐπομένην.

ΕΡΓΑ ΧΡΙΣΤΟΥ ΒΑΡΛΕΝΤΗ

Σύννεφα—Φλόγες—Φῶτα καὶ Σκιές—Ζαΐρα

ΕΤΟΙΜΑΖΟΝΤΑΙ

Ξεφαντώματα - Διηγήματα - Ἀπὸ τὰ λείψανα

Ἐξαιρετικῶς εἰς τοὺς συνδρομητάς μας στέλλοντα ἀντὶ δραχ. 2.

Τύποις «Νομικῆς»